

MEGAVAT

INTERNA REVILJA

JAVNO PODJETJE ENERGETIKA LJUBLJANA

TISKOVINA, POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

INTERVJU
NAMESTNIK DIREKTORJA
DR. MARKO NOTAR

VZDRŽEVALNA DELA

TOPLOTNI ŠTEVCI

Na vlaku

Potovanje s skupno lokomotivo se počasi približuje naslednji postaji. Sestavine človeškega kapitala, kot so znanje, izkušnje, inovativnost, motiviranost, polnijo naše potovalne torbe. Vendar teža nekaterih torb je včasih pretežka, v njih je tudi nepotrebna vsebina. Drži, da vedno potujemo s prtljago, z leti si je pač precej nabereemo. Le kdo se še ni soočil s tegobami, ki jih prinaša »pakiranje«. Japonci na primer zelo dobro vedo, kaj pomeni potovati s čim manj prtljage (beri, kako pustiti preteklost za sabo). Vsa teža, s katero se danes podajamo na pot, pa najsi bodo to izkušnje, informacije, strah,..., vse to ima določen učinek na naše potovanje, še posebej, če smo si med seboj tako različni. Kdaj torej odvreči nepotrebno s sebe in zadihati s polnimi pljuči, obrnjeni naprej, v smer, kamor moramo?

Pogled nazaj, v zgodovino, nas uči, kaj vse smo že prepotovali, skupaj ali narazen, ni pomembno. Kaže predvsem na dolgo pot, hkrati pa nam odstira, kako naj ali kako naj ne polagamo novih tirov, po katerih bomo potovali naprej. Enega, dva ali tri – polagamo pač toliko tirov, kolikor jih potrebujemo za pot, z zavedanjem, da po njih potujemo z istim vlakom in na eden in edini cilj.

Tu pa tam se vprašam, ali nemara ne potujemo v krogu, v začaranem krogu..., nezmožni premakniti kretnice, nezmožni videti dejansko pot...

Podrobnosti...drobni tisk.... P.S..... opombe... Razmišljam, kako nam osredotočenje na malenkosti lahko onemogoči videti bistvo, po drugi strani pa njihovo spregledanje lahko vodi v pogubo... Tako kot lahko pri preštevanju dreves spregledamo dejanski gozd, lahko pri občudovanju smrekovega gozda spregledamo nekaj v njem grdo posekanih debel in razmetanih vej. Pa čeprav vemo, da smo se jih namenili pospraviti že pred časom.

Če zaokrožim ta občutek potovanja v krogu...Vsekakor mi to vrtenje na trenutke zbuja nenavadne občutke in nelagodje. A se kmalu zavem, da nisem sama, pod nogami namreč začutim premikanje.... naprej. Da, tiri se polagajo. Morda ne tako hitro, kot bi si včasih želeli, a se. In si rečem: Tudi Rim ni bi zgrajen v enem samem dnevu... Tako zopet malo lažje zadiham, saj je ob meni veliko sopotnikov. Nekateri celo odpirajo okna in ven mečejo kose prtljage. Morda kak kos odvržem tudi sama.

Tako, spontano obdana z občutkom lahkotnosti, z nasmehom pomislim: nemara bomo celo poleteli...In še preden mi moj analitičen um (ki mi ga kot inženirki, upam da nihče ne zameri) prepove poleteti previsoko, se uspem ponovno ozemljiti na vlaku in se prepustiti danemu ritmu vožnje.

Ritem... Vse v življenju ima svoj ritem. Ali smo v njem uglašeni ali ne, ni toliko odvisno od našega posluha, kot je od naše lastne prizadevnosti in zmožnosti prisluhniti drug drugemu. Ta ritem si narekujemo skupaj: vsak s svojo odgovornostjo, do sebe in drugih.

Le tako bomo lahko »vozili« po tirih, ki jih bomo zgradili. In ne smemo si zatiskati oči, da se lahko obvarujemo pred nevarnostmi in tveganji, kjer bodo tekli. Vsekakor si vsi želimo vsaj enega uspešnega tira, ki ne bo imel takega epiloga kot znani slovenski »drugi tir«. A ko bo enkrat postavljen prvi, ga sprejmimo, saj je bolje eden kot nobeden.

Pa čeravno bomo še kdaj zaokrožili, se zavrteli v krogu, ne obupajmo. Verjemimo vase. Okrepimo naš individualni in skupinski duh.

Vsaka odločitev mora enkrat »pasti«, pa naj si bo še tako težka. Danes, jutri, čim prej.

Foto na naslovnici: arhiv Energetika Ljubljana

Energetika Ljubljana

Interna revija MEGAVAT
izdaja JAVNO PODJETJE
ENERGETIKA LJUBLJANA d.o.o.
Verovškova 62 • Ljubljana

Uredniški odbor

Glavna urednica: Irena Debeljak • Člani: Doris Kukovičič, mag. Alenka Megušar, Rechelle Narat, Maša Štangel, Vlado Maričič, Vojko Pucihar, Štefan Šimunič, Primož Škerl, Boris Šorc • Fotografije: arhiv TE-TOL in Energetika Ljubljana • Karikature: Ciril Povše • Produkcija: Vela d.o.o. Ljubljana • Elektronski naslov uredništva: megavat@energetika-lj.si

Nova orientacijska razsvetljava na dimniku v Šiški

TINE WINDSCHNURER

Svetilka nizke intenzitete

Energetika Ljubljana ima na lokaciji Vevrovškova 149,7 m visok betonski dimnik, ki je potreben za odvajanje dimnih plinov. Zgrajen je bil v začetku sedemdesetih let, in sicer do višine 100 m, deset let kasneje pa je bil nadvišan za skoraj polovico. Pred kratkim je dobil nov sistem orientacijske razsvetljave, ki je pomembna predvsem z vidika zagotavljanja varnosti v zračnem prometu.

Na podlagi celovitega pregleda, izvedenih statičnih preverb, potresne obtežbe in novih evropskih predpisov je bilo ugotovljeno, da je izvedba sanacijsko ojačitvenih

ukrepov na mestu nadvišanja dimnika po treh desetletjih nujna. Tako je bila v letih 2012 in 2013 na višini od 90 do 115 m izvedena ojačitev plašča z dolepljenjem vertikalnih karbonskih lamel in sanacija celotnega plašča dimnika. Glede na poseg smo skladno z Zakonom o letalstvu – Zlet pridobili soglasje Javne agencije za civilno letalstvo RS za barvno in svetlobno označitev. Objekt je namreč glede na svojo višino ter lego v prostoru, skladno s 110. členom Zakona o letalstvu določen kot ovira za zračni promet.

Barvne označbe na dimniku služijo svojemu namenu predvsem podnevi. Ponoči in v času slabše vidljivosti samo barvna označitev dimnika ne zadošča za jasno razločitev potencialne ovire za varnost zračnega prometa. Zato je bilo potrebno dimnik dodatno opremiti s svetilkami za označitev ovir (t.i. »Obstruction Lighting«).

Dimnik je bil do sedaj v nočnem času osvetljen s stalno gorečimi svetilkami rdeče barve. Zaradi dotrajanosti smo pristopili k zamenjavi z novim sistemom osvetlitve, pri čemer gre za uporabo LED tehnologije. Po veljavnih zakonih, predpisih, pravilnikih, standardih in normativih dosedanja način osvetlitve namreč ni bil več dovoljen.

Na osnovi Pravilnika o letališčih, Annexa 14 in FAA dokumenta AC 70/7460-1 se dimnik take višine lahko v nočnem času osvetli s svetilkami, enakomerno razporejenimi v štirih nivojih.

Po nivojih se mora izmenično uporabiti svetilke srednje (2.000 cd) in nizke intenzitete (32 cd), pri čemer svetilke srednje intenzitete utripajo. Vse svetilke morajo svetiti v rdeči barvi.

Dimnik TOŠ

Svetilka srednje intenzitete

Posledično zaradi izbrane LED tehnologije pričakujemo tudi bistveno manj vzdrževalnih posegov na sistemu osvetlitve. Dostop do svetilk je namreč močno otežen zaradi izpostavljene lokacije, kar velja predvsem v zimskem času in v obdobju slabega oziroma vetrovnega vremena.

Z dejstvom, da se dimnik nahaja sredi mesta, utripajoče svetilke bolj izstopajo iz svetlobnega ozadja v primerjavi s stalno gorečimi, s tem pa je zagotovljena večja varnost za vse udeležence letalskega prometa.

MEGAT

Čudoviti dimnik

V Centru kulture Španski borci v ljubljanskih Mostah je do 10. oktobra na ogled razstava likovnih del iz cikla Čudoviti dimnik, ki ga je ustvarila likovna umetnica Eva Jera Hanžek. Umetniški cikel prikazuje njeno »očaranost nad lastnim razgledom skozi okno v Fužinah«, ki se neposredno navezuje na naš energetske objekt, enoto TE-TOL. Umetnica, ki se poleg slikarstva, ukvarja tudi z ilustracijo in instalacijami, namreč biva v neposredni bližini toplarne, ki se ji zdi »zelo opazna in fascinantna«. Razstava se nahaja v galeriji Internacional s teraso. Vabljeni k ogledu.

D. K.

Kolažirani prtički, časopis in flomaster na papirju, 70 x 100 cm.

Kolažirane križanke in flomaster na platnu, 64 x 53 cm

»Ko so odločitve sprejete, ni več časa za kritike«

Pogovor z namestnikom direktorja dr. Markom Notarjem

DORIS KUKOVIČIČ

Ko sem se pripravljala na ta pogovor, me je najprej prešinilo, kje naj začnem in kako naj vse zajamem na zgolj treh straneh. Pred očmi sem imela ves čas njegove fotografije – če bi lahko, bi ga najraje prikazala skozi vodo, skozi zrak, skozi podobo narave v vseh izdajah... Skozi oko, ki prepozna lepo. Ampak služba ni dom in kaj hitro mi postane jasno, da se želi pogovarjati samo o delu, pri čemer nama ne zmanjka tem in ponovno sem v strahu, da bom imela premalo prostora. Med pogovorom mu tu in tam izgine nasmeh z obraza. Zaradi svoje načelnosti se namreč večkrat znajde med tnalom in nakovalom, kjer je več problemov kot rešitev. A obstaja še druga njegova plat: ko na koncu le spregovori o »njej«, izveš, kje se v resnici najbolje počuti. To je najbrž tudi edini »kraj«, kjer ima vse odgovore na svoje večne »zakaje«.

Dr. Marko Notar

Za vami je že precej dolga kariera, ki jo je še najbolj zaznamovala ekologija ali če rečeva varovanje okolja v širšem smislu. Zakaj okolje in od kdaj?

Pravzaprav je ta odločitev prišla sama od sebe, saj je bil že cel študij in delo na Institutu Jožef Stefan v oddelku za kemijo in kemijo okolja. Tako magisterij kot doktorat sta bila usmerjena v varstvo okolja. Moram reči, da so bili tudi časi takšni, da se nalog ni dalo prosto izbirati. Lahko rečem, da sem padel v program mladih raziskovalcev, kjer so bile teme razpisane, na srečo so mi bile tudi sicer najbližje. Najbrž tudi zato, ker sem, odkar vem zase, povezan z morjem in ga imam rad... Doktorat sem tudi zato izbral v smeri okoljske kemije v morju. Od takrat dalje se je moje znanje le še nadgrajevalo in vse ostalo se zdi, da je zgolj logično nadaljevanje...

Z inštituta ste odšli na Mestno občino Ljubljana, kjer ste prevzeli vodenje Zavoda za varstvo okolja...

Po delu na inštitutu sem imel dve možnosti: ali oditi v tujino in se nikoli več vrniti ali ostati v Sloveniji in poiskati drugo zaposlitev. Odločil sem se za slednje, navkljub ponudbi, da odidem na postdoktorski študij v Maryland...

Zakaj?

Predvsem zato, ker sem videl, kako je več mojih kolegov v tujini »obtičalo« in tega si zase nisem želel. Tako sem našel zaposlitev na Zavodu za varstvo okolja.

...kjer so vas zopet spremljale vode?

Da, ampak še bolj kot voda, so mi sledili

odpadki, čeprav si teh res nikoli nisem želel (smeh). Če sem lahko zelo odkrit, mi odpadki nikoli niso bili všeč, ker je bil sistem postavljen tako, da nanj praktično nisem imel nobenega vpliva. Pri vodah je bilo drugače. Spomnim se časov, ko si lahko s svojim znanjem tvorno sodeloval in prispeval k sistematičnemu urejanju področja, to je pri pripravi novih uredb, predpisov... Odpadki so mi sledili tudi potem, ko sem zapustil MOL in se odzval povabilu v Gorenje, ki je takrat sprejel poslovno odločitev, da kot del poslovne strategije sprejme dejavnost ravnanja z nevarnimi in komunalnimi odpadki.

Odpadki so vam sledili celo v TE-TOL (smeh), ampak, povejte mi raje, kdaj ste postali povezani z energetiko kot panogo?

Hm, zelo dobro vprašanje... Z energetiko sem postal povezan že kot direktor Zavoda za varstvo okolja. Resnici na ljubo se takrat na mestni občini nihče ni ukvarjal z njo, ni bilo niti oddelka, in nekako po logiki onesnaževanja zraka je ta del energetike padel tudi na Zavod za varstvo okolja. Zavod je bil v preteklosti tudi velik promotor, da se je v TE-TOL zgodil prehod na okoljsko bolj sprejemljiv premog. Splet okoliščin je nanesele, da so me v tistem času imenovali za člana nadzornega sveta v tej družbi, pri čemer moram biti odkrit, da je bila ta družba takrat v očeh MOL zelo slabo zapisana. A moj prvi vtis, ko sem prišel v TE-TOL, je bil izredno pozitiven in družba pravzaprav ni bila tako slaba kot se jo je predstavljalo. Res pa je, da odnosi med obema družbama, to je med TE-TOL in Energetiko, takrat niso bili zgledni. Temeljili so na nekih medsebojnih dogovorih direktorjev, družbi medsebojno namreč nista imeli niti dolgoročne pogodbe o odjemu toplote, ki jo je proizvajal TE-TOL za potrebe daljinskega ogrevanja. Ravno v obdobju mojega nadzorstva je bilo, ko se direktorja med seboj nista znala dogovoriti glede tega, zato je sledila arbitraža in tista arbitraža je bila, če lahko odkrito povem, s finančnega vidika sprejeta v škodo družbe TE-TOL. Določil se je namreč delež fiksnega dela cene toplote, ki naj bi pokrival dejanski strošek proizvodnje, in ta fiksn del cene je bil potem vrsto let zamrznjen... Če skrajšam, zaradi teh »nedorečenosti« čutimo posledice še posebej danes. Skratka, z energetiko sem konkretno povezan od leta 2000 ali 2001 dalje.

Tudi moj prvi spomin, vezan na vas, sega v čas vašega dela kot nadzornika TE-TOL. Delovali ste kot zelo načelni, kot človek, ki se drži pravil in ki spoštuje red. Kako pomembne se vam zdijo te lastnosti danes, v tem času in na vaši funkciji?

Moram reči, da ta načelnost človeka veliko stane. Če povem preprosto, s tako načelnostjo se težje živi. Človek si stvari, za katerimi stoji, jemlje k srcu in seveda s temi odločitvami tudi živi. Moram pa reči, da se je

moja načelna drža izkazala skozi celo obdobje kot izredno pozitivna in seveda tudi primeren način, ki ga skušam prelivati na hči ali kogarkoli, ki me o tem kadarkoli kaj vpraša. To načelnost mnogi povezujejo z nekim paničnim odzivom, pretirano reakcijo, pesimizmom, črnogledostjo, ampak to samo zato, ker ne razumejo pomena načelnosti. Jaz pa pravim takole: ko danes pogledam nazaj, vsem tistim, ki mi pravijo, da sem pesimist, povem, da sem dejansko optimist z veliko izkušnjami... Menim, da je pristop z načelnostjo, podprt s stroko, edini pravilen.

Kaj vas je doslej naučila energetika (kot panoga) in ali kaj od tega obžalujete?

V energetiki nisem doživel ničesar, kar ne bi že prej. Vesel sem, da mi je bila največja izkušnja direktorovanje na Zavodu za varstvo okolja, kjer sem imel praktično v obdobju vsega službovanja največ stikov s politikom, ki je zelo podobna državni politiki (občina je praviloma precej podobno strukturirana kot ministrstva, vsaj v času mojega službovanja je bilo tako, saj so bili vsi oddel-

” Pojem prerezanega stožca v resnici ni nič drugega kot to, da človek samega sebe prisili v neke odločitve, ki jih sicer ne bi nikoli sprejel. ”

ki dobesedna preslikava ministrstev). To je bila edinstvena izkušnja, ki je praktično ne moreš dobiti nikjer. Prisostvovanje vsem sejам mestnih svetov, »slalomiranje« ali na nek način lobiranje za sprejem določenih aktov... To so izkušnje, ki jih nisem bil deležen nikjer drugje.

So vam te izkušnje pripomogle tudi pri vlogi, ki ste jo imeli v procesu pripojitve TE-TOL k Energetiki Ljubljana?

No, če sva pri pripojitvi TE-TOL k Energetiki, moram reči, da so bile v ospredju predvsem izkušnje iz gospodarstva, med katerimi moram izpostaviti predvsem izkušnjo iz Gorenja. Pridobljene izkušnje so prispevale predvsem k mojemu razumevanju te pripojitve, to je, da sem lahko svojo vlogo kot član te skupine poskušal izvajati kar se da dobro. Moram pa reči, čeprav ne bi rad zašel v podrobnosti, da so mi določene stvari uspeli, določene pa žal ne oz. mi jih ni uspelo uspešno obrazložiti in bi jih danes drugače. Znano je, da kar 9 od 10-ih združitve podjetij v svetu ne uspe oz. da je uspešna samo ena. To je podatek, ki potrjuje, da pregovor »Kakor si boš postlal, tako boš ležal« še kako velja. Zato bi si v tem procesu pripojitve želel, da bi si mogoče malo boljše »postlalik« in bi imeli danes malo manj dela s stvarmi, ki nam sedaj jemljejo veliko časa.

Morda malo klišejsko vprašanje, pa vseeno: kaj imata združena TE-TOL in Energetika, česar prej nista imela, in česa sedaj,

ko sta združena, nimata več?

Morda mi boste zamerili, a moj odgovor bo bolj političen kot ne. Pripojitev moramo obravnavati kot legitimno odločitev lastnika, da se to zgodi in to sprejeti kot dejstvo. V neki zdravi korporativni politiki gre tako, da lastnik sprejme določeno odločitev, ti kot zaposlen v družbi, ko jo zadeva ta odločitev, pa imaš dve možnosti: ali to sprejmeš ali pa se posloviš. To so dejstva in žal marsikdo, in v tem pogledu sem rahlo razočaran, teh dejstev ne razume. Res pa je tudi, da mora vodstvo narediti vse, da je delovno okolje primerno in kar se da prijetno vsem delavcem. Pri tem se tudi sam zelo trudim.

S tem prehajava na dve zelo pomembni vlogi, ki ju imate trenutno, prva je koordinacija projekta nadgradnje poslovnega modela, druga pa koordinacija priprave razvojne strategije podjetja. Večkrat sem vas slišala uporabiti prisposodbo prezeznega stožca – zakaj je ta pomembna?

Upam, da mi vsi tisti, ki so to že velikokrat slišali, ne bodo zamerili, da zopet izpo-

stavljam simboliko prerezanega stožca... Pojem prerezanega stožca v resnici ni nič drugega kot to, da človek samega sebe prisili v neke odločitve, ki jih sicer ne bi nikoli sprejel. Seveda, višje, ko se po tem stožcu vzpenjaš, boljši si, ampak dejstvo je, da na vrh tega stožca nikoli ne moreš splezati, saj je na vrhu neskončno majhna točka, na kateri ne moreš stati. Lahko pa priplezamo zelo visoko, čisto pod sam vrh. Če to sedaj povežem z nekaterimi odločitvami, ki jih moramo sprejeti v naši družbi, sem prepričan, da imamo v tem trenutku dovolj informacij, da potrebne odločitve sprejmemo na precej visoki stopnji in zaradi česar smo lahko zadovoljni.

Če sva zelo konkretna, lahko rečemo, da so te odločitve potrebne tudi v okviru strategije razvoja virov, ki predstavljata temelj nadaljnjega razvoja te družbe...

Prav gotovo strategija razvoja te družbe ne temelji zgolj na strategiji razvoja virov, to je pomembno dejstvo. Večina debate poteka ravno na tej temi. Viri, s katerimi trenutno upravljamo, so že bolj muzejska vrednost kot kaj drugega. Naslednje področje, ki se ga bomo morali poglobljeno lotiti, bo toplota – kaj se na tej dejavnosti še da storiti in kako. Gre za področje, kjer družba dejansko ustvarja največ prihodkov, zato bo bistveno večja teža posvečena ravno tej dejavnosti. Naslednje področje je dejavnost oskrbe s plinom itd. Naša pomembna naloga pri pripravi razvojne strategije bo opis vseh tveganj in iskanje odgovorov na vprašanja, ki

si jih najbrž do danes še nismo niti postavili.

Kje so ovire?

Ne vem, če bi govoril o ovirah kot takih, gre bolj za dejstva realnosti, s katerimi smo soočeni. Najprej je tu dejstvo, da takšne strategije še nismo sprejemali, soočamo se tudi z notranjim segmentom procesa združitve, ki pa je povsem človeški. Danes so se zadeve na trgu drastično spremenile in to zahteva določene premike tudi v naših glavah. Gre za proces, ki se zagotovo ne more zgoditi čez noč. Tretje dejstvo je, da se v tako turbulentnem poslovnem okolju ta družba še nikoli ni znašla (kriza energentov, kriza cen električne energije, geopolitična slika plina,...), kar nam predstavlja resen in velik izziv, ki pa ga brez vseh glav v tej družbi zelo težko rešimo.

” Če se dva med seboj v vsem ves čas strinjata, je eden odveč, če pa se dva med seboj ves čas prepirata, sta odveč oba. ”

Pri tem bi rad poudaril, da je ekipa, ki pripravlja strategijo, skupina odličnih strokovnjakov, ki pa ima na razvoj družbe tudi različne poglede, kar je seveda logično, saj izhajajo iz dveh do sedaj ločenih družb. Zato imam ves čas pred očmi tudi naslednjo misel: Če se dva med seboj v vsem ves čas strinjata, je eden odveč, če pa se dva med seboj ves čas prepirata, sta odveč oba. Ko so sprejete odločitve, ni več časa za kritike, temveč nastopi čas za konkretno delo.

Naslednje dejstvo ali celo ovira, ki jo želim preseči, je ta, da za realizacijo strategije ni dovolj sredstev oz. ni na voljo rizičnega kapitala, ki bi bil pripravljen to strategijo podpreti. Zato vztrajam, da se strategije lotevamo po principu merljivega koraka in da se ne ukvarjamo z določenimi problemi že vnaprej, sicer se hitro znajdeš v spirali, kjer nikdar ne sprejmeš odločitve. In tako sva spet pri omejenem stožcu – v določenem trenutku ga je pač potrebno prerezati. Ne smemo pozabiti, da imata obe podjetji še vedno pravno-formalni veljavni strategiji in da ti dve strategiji sedaj nadgrajujemo. Potreba po razvoju ni posledica nekih visokoletečih želja, temveč nam ga narekuje zakonodaja, ob kateri velja izpostaviti tudi ukrepe iz Prehodnega nacionalnega načrta... Razvoj nam ne nazadnje narekuje tudi naša odgovornost – odgovornost, da tudi v prihodnje zagotovimo varno in zanesljivo oskrbo z energijo.

Večkrat poudarjate, da potrebujemo jasno vizijo in ambicije. Kako vi vidite to družbo v prihodnje?

Predvsem sem prepričan, da bo preživela to turbulentno obdobje, v katerem se nahaja. Ne nazadnje je to dokazala že v preteklosti in lahko rečem, da so bile doslej odločitve inženirjev in poslovodstva v obeh družbah

vselej pametne in nikdar pretirano tvegane ali sprejete v škodo katerekoli družbe. Prepričan sem, da bo tako tudi v prihodnje. Z vidika izvajanja dejavnosti sicer ne vidim večjih sprememb, poudaril pa bi, da smo od vseh družb, ki smo sicer vpete v javni holding Ljubljana, družba, ki najbolj potrebuje spremembe, in sicer zato, ker nam jih narekuje zelo zahteven trg. Ta zahteva, da smo v odzivanju nanj bistveno bolj fleksibilni in hitreje odzivni na njegove dražljaje. Če sem konkreten – naša družba je na trgu praktično z vsemi produkti (elektriko, plinom, paro in tako rekoč tudi s toploto). V tej smeri bo potrebno opraviti pogovor z lastnikom. Bili bi namreč zelo slabo vodstvo, če tega problema ne bi prepoznali in če ne bi lastniku predlagali, da ga poskusimo ustrezno rešiti. Vi-

dim, da se bo morala Energetika Ljubljana v prihodnosti bistveno hitreje odzivati na tržne spremembe oz. njegove dražljaje. In to zahteva tudi spremembo v delovanju podpornih mehanizmov, ki jih zagotavlja holding. Rad bi povedal tudi to, da nikakor nisem pristaš poslovođenja, ki bi v iskanju težav, katerih vir izhaja od drugod, kot prvi ukrep videl pritisk na plače zaposlenih. Sem oster nasprotnik tega, saj je strošek dela v strukturi vseh stroškov minimalen.

Energetiko Ljubljana v prihodnje vidim tudi kot delno prestrukturirano iz premo-govne v plinsko tehnologijo, pa čeprav sam nisem velik zagovornik zemeljskega plina, ampak verjamem, da je to edina prava rešitev za ljubljansko energetiko. Z razpršenostjo primarnih goriv (premog, plin, lesna biomasa) bomo namreč zagotovili še večjo zanesljivost oskrbe z energijo, sama uvedba plina pa bo prispevala k zmanjšanju obremenitve zraka.

S tem ste mi dali lepo iztočnico, in sicer za mobilni portal, ki je eden od preteklih projektov, ki ste jih vodili. Leta 2010 je prejel je celo svetovno nagrado kot družbeno-odgovorna mobilna aplikacija, ki prebivalcem omogoča celovite informacije o vplivu TE-TOL na kakovost zraka. Se obeta še kakšna nadgradnja?

Mobilni portal je res ena svetlih točk, v kateri moram reči, da sem neskončno užival. Mislim, da smo uživali vsi člani projekta. Mobilni portal je družbo TE-TOL v mednarodnih krogih precej zalučal po lestvici navzgor, pa čeprav je nastal skoraj naključno in nikakor z namenom iskanja kakršnekoli nagrade. Pri temu gre zahvala vsem sodelavcem, ki so veliko pripomogli, da smo stožec v tej odločitvi presekali precej visoko in zavedajoč se,

da imamo še nekaj možnosti, da po njemu nekoč še plezamo. Določeno nadgradnjo sicer načrtujemo, a ta trenutno ni prioriteta. Lahko rečem le to, da gre za precej interdisciplinaren projekt, ki bo še posebej sedaj po združitvi poskušal povezati še več znanj, s ciljem, da to orodje še bolj približamo uporabniku.

Kdo je Marko, ko gredo vse naštete službene vloge spat?

Hm, najprej moram povedati – veliko sodelavcev to sicer že ve, vsi pa najbrž ne – da tudi moja soproga Mateja slušbuje v Energetiki Ljubljana in zadnje čase opažam, da sploh nimava več zasebnega življenja, kajti služba se je intenzivno prevailila v najine pogovore. Tudi ko se nehava pogovarjati o službi, se še vedno pogovarjava o njej. To je na nek način moja slabost, ki jo moram odpraviti, če si hočem nabrati energije za vsak naslednji dan. Zdaj sem povsem odkrito odprl svojo šibko stran, ampak tako je. Odgovor na vprašanje zato je, da praktično ne grem spat brez skrbi, vezane na službo.

Ampak Marko je nekje tu vmes tudi trener...

(smeh) To je res. Mislite na stoječe veslanje na deski... To so zagotovo trenutki, ko pozabim na službo, čeprav se mi dogaja, da v trenutkih, ko Manca (hči op.a.) tekmuje in ko seveda čakam, da konča na primer tekmo na dolge razdalje, ki včasih traja tudi po več ur, se zopet zapletem v pogovor o službi, običajno s sponzorji, ki sponzorirajo tovrstna tekmovanja in ne morem na primer mimo dejstva, da se ne bi pogovarjal o obnovljivih virih energije itn. Trenerstvo je sicer prišlo samo od sebe, tako kot je prišlo okolje... Včasih sem bil strasten surfar na veter in kajtar in v tem duhu sva z Matejo vzgajala tudi hči, pri čemer sva vedno rekla, da ne bo nikoli vrhunska tekmovalka...

... no, tole je pa zarečen kruh, a ne?

... res je, a kot sem že na začetku povedal, bi v tem pogovoru raje ostal pri delu. Lahko rečem le to, da sem hočeš-nočeš moral sprejeti delo trenerja, če sem hotel pomagati Mancini v športu, ki je precej nov. Bil sem praktično edini, ki sem o tem športu vedel največ. Danes sem zato svetovno uveljavljen trener in na to sem, priznam, ponosen.

Pri čemer pa ste skromno zamolčali, da je vaša še mladoletna hči v tem športu že svetovna prvakinja ...

Res je, ampak pogledajte, to vse je Manca in ne jaz. To je njeno življenje in o tem je edina prava sogovornica ona sama.

Prav. Vaše oči sicer pričajo, da sva prispejala na kraj, kjer se očitno najbolje počutite, zato je najbolje, da kar zaključiva ...

Res je (smeh).

Pridobili še eno »vozniško dovoljenje«

ANUŠKA BOLE

V avgustu je naša družba pridobila še eno dovoljenje, in sicer okoljevarstveno dovoljenje za obrat Toplarno Šiška, skladno z zahtevami direktive SEVESO. S pridobitvijo slednjega je dokazala, da je sposobna preprečevati večje nesreče z nevarnimi snovmi ter obvladovati in zmanjševati posledice večjih nesreč za ljudi in okolje. Do sedaj je dovoljenje za obrat pridobila le dobra tretjina obratov v Sloveniji. Ostali v čakajoči vrsti ga morajo pridobiti najkasneje do 31. 1. 2015.

Obe lokaciji naše družbe, tako enota TE-TOL kot enota TOŠ, imata že nekaj časa veljavni okoljevarstveni dovoljenja, oziroma če se izrazim s prisposobno »vozniški« dovoljenji na področju varovanja okolja, ki sta pogoj za pridobitev okoljevarstvenih dovoljenj za obrat. Z njima so predpisane zahteve, ki jih moramo upoštevati. Vožnja brez upoštevanja le-teh bi nas drago stala. Delovanje, skladno z zahtevami okoljevarstvenih dovoljenj, pomeni tudi »okoljsko varno vožnjo«, kajti cilj dovoljenja je zaščititi, preprečiti onesnaževanje v vse segmente okolja: tla, vodo in zrak. S ciljem doseganja čim višjih standardov okolja, dovoljenje predpisuje mejne vrednosti emisij, monitoring emisij in monitoring stanja okolja.

Zakaj še eno dovoljenje?

V industriji nenehno naraščata tehnološka kompleksnost in raznolikost proizvodov. Z razvojem industrije v 20. stoletju je narasla količina energije in nevarnih snovi v procesih, velikost obratov se je povečala za faktor 10 krat, velike količine kemikalij prevažajo z različnimi prevoznimi sredstvi. Ti dejavniki povečujejo tveganje in otežujejo nadzorovanje nevarnosti. Velike nesreče vedno znova opozarjajo, da je potrebno področje varnosti

nesreči v Flixbouroughu, v Veliki Britaniji, kjer je leta 1974 eksplodiral cikloheksan, in v Sevesu, v Italiji, kjer je leta 1976 prišlo do izpusta dioksina. V svetu je močno odmevala tudi nesreča v Indiji v Bhopalu, kjer je leta 1984 preko 2000 ljudi umrlo zaradi zastrupitve z metilizocianatom, več kot 200.000 pa je bilo poškodovanih.

- preprečevanje večjih nesreč z nevarnimi snovmi in
- obvladovanje in zmanjševanje posledic večjih nesreč za ljudi in okolje.

Direktiva je posvetila ustrezno pozornost v ukrepanje ob nesrečah in omejevanje njihovih posledic za ljudi, kot tudi okolje. Preprečevanje nesreč in omejevanje njihovih posledic se zasledujeta z doslednim in učinkovitim

... in povzročil umiranje živali in rastlinstva

Pravna podlaga

Direktiva SEVESO, ki je bila v Slovenski pravni red prenesena z večjim številom pravnih aktov, je bila sprejeta po nesreči v italijanskem mestecu Seveso. Iz enega od obratov je ušel plin dioksin, katerega posledice so bile katastrofalne za ljudi in okolje. Nesreča je povzročila umiranje živali, rastlinstva in obolenje ljudi. Največji problem je predstavljala popolna neobveščanost okoliškega prebivalstva o sami nesreči. Prepočasno obveščanje je za posledico imelo neizvajanje prepotrebni ukrepov, ki bi zajezili in zmanjšali negativne vplive in posledično tudi škodo. Javnost je bila obveščena šele takrat, ko so bili negativni učinki neposredno vidni v naravi. Zato je evropska politika v svoj pravni red vnesla načela, pomembna za zaščito ljudi in okolja. Glavna cilja direktive SEVESO imata dva namena:

kovitim zagotavljanjem visoke ravni zaščite v skupnosti.

Obrati manjšega in večjega tveganja za okolje

Direktiva SEVESO razlikuje dve kategoriji podjetij, podjetja z manjšo količino nevarnih snovi in podjetja z večjo količino nevarnih snovi. Glede na to so določene tudi njihove obveznosti. Vsa »Seveso podjetja« morajo prijaviti uporabo oziroma prisotnost nevarnih snovi. Če imajo manjše količine nevarnih snovi, morajo sprejeti in izvajati politiko preprečevanja večjih nesreč. Energetika Ljubljana mora za enoto TOŠ, ki ima takšnih snovi več, pripraviti poročilo o varnosti in načrte za ukrepanje v primeru nesreče ter javnost obveščati o varnostnih ukrepih in predpisanim ravnanju pri nesreči. Poročilo o varnosti pregleda pristojni organ in sprejme sklepe,

Izpust dioksina v italijanskem Seveso leta 1974 je povzročil huda obolenja ljudi

obravnavati skrbno, temeljito in sistematično. V razvoju področja varnosti in varovanja pred izgubami sta pomembno vlogo odigrali

Nesreča v Flixboroughu, v kateri je umrlo 28 delavcev, 36 pa je bilo poškodovanih

v primeru velikih pomanjkljivosti pa lahko prepove začetek uporabe ali nadaljnje delovanje podjetja oziroma naprav.

Sodelovanje javnosti v postopku pridobitve dovoljenja

Zaradi neobveščeniosti prebivalstva v nesreči v direktivi SEVESO, kot posledico tega zahteva tudi sodelovanje javnosti v postopkih izdaje dovoljenj in zahteva, da je varnostno poročilo na voljo tudi javnosti. Direktiva zahteva tudi, da se pristojni organi posvetujejo z javnostjo pri pripravi zunanjih načrtov ukrepanja v primeru nesreč in da je javnost obveščena o varnostnih ukrepih in predpisanim ravnanju v primeru nesreče.

Izmenjava informacij

Zadostne informacije je treba nuditi tudi sosednjim državam, če obstaja nevarnost čezmejnih učinkov. Direktiva SEVESO II zahteva izmenjavo informacij o nesrečah, posledicah in izkušnjah in skuša tako preprečiti morebitne nesreče v prihodnje. Države članice morajo poročati Komisiji o večjih nesre-

čah, ki so se zgodile na njihovem ozemlju. Na temelju teh informacij se na ravni Evropske unije vodi register nesreč. Države članice morajo poročati tudi o skorajšnjih nesrečah. Podatki o nesrečah in drugih podobnih dogodkih se zbirajo v centralni bazi Major Accident Reporting System. Vsa poročila in načrte je treba obnavljati ob spremembah ali vsaj vsakih 5 let, država pa je dolžna podrobno obveščati Komisijo o izvajanju direktive.

Zahteve našega dovoljenja

Okoljevarstveno dovoljenje za obrat, ki smo ga pridobili v mesecu avgustu, skladno s katerim mora enota TOŠ obratovati, podaja vrsto in količino nevarnih snovi na lokaciji in mesto skladiščenja le-teh, načine dovoljene rabe nevarnih snovi na posamezni proizvodni napravi. Poleg slednjih zahtev dovoljenje navaja tudi, da je dovoljenje izdano za obdobje desetih let in da moramo:

- obratovati skladno z vsebino Varnostnega poročila,
- zagotavljati, da se pri obratovanju, vzdrževalnih delih, zaustavitvah in prenehanju obratovanja prepreči nenadzorovano iztekanje ali uhajanje nevarnih snovi,
- zagotavljati, da se vsak nenadzorovani izpust nemudoma zazna, da se iztekanje nemudoma zaustavi ter da se prepreči nastanek večje nesreče,
- zahtevati podaljšanje okoljevarstvenega dovoljenja najkasneje tri mesece pred iztekom njegove veljavnosti,
- v primeru večje nesreče zagotoviti izvedbo ukrepov, s katerimi se zmanjšajo posledice večje nesreče za ljudi in okolje,
- za javnost pripraviti informacijo o varnostnih ukrepih in o ravnanju v primeru večje nesreče (v nadaljevanju: informacija o varnostnih ukrepih),

Williams Olefins, proizvodnja etilena in propilena, Geismar, ZDA, 2013...

- informacijo o varnostnih ukrepih pregledati in po potrebi spremeniti ali dopolniti ob vsaki večji spremembi obrata ali najmanj na tri leta,
- zagotavljati, da je informacija o varnostnih ukrepih stalno na voljo javnosti, in sicer tako, da jo objavi na oglasni deski obrata ali na svetovnem spletu na svoji domači strani,
- informacijo o varnostnih ukrepih v pisni obliki posredovati vsem osebam in vsem javnim ustanovam na vplivnem območju v okolici obrata, kjer bi večje nesreče obrata lahko povzročile škodljive vplive na zdravje in premoženje ljudi, najkasneje v treh mesecih po začetku obratovanja, po vsaki spremembi ali dopolnitvi informacije o varnostnih ukrepih, oziroma najmanj vsakih pet let,
- po pridobitvi okoljevarstvenega dovoljenja pregledati varnostno poročilo, ga po potrebi spremeniti ali dopolniti najmanj na vsakih pet let,
- za vsako spremembo ali dopolnitev varnostnega poročila vložiti vlogo za spremembo okoljevarstvenega dovoljenja,
- v primeru spremembe upravljalca obrata najkasneje v 15 dneh obvestiti Agencijo Republike Slovenije za okolje,
- za vsako spremembo ali dopolnitev varnostnega poročila vložiti vlogo za spremembo tega okoljevarstvenega dovoljenja.

Države članice morajo prepovedati obratovanje oz. začetek obratovanja SEVESU zavezancu, če so njihovi ukrepi za preprečevanje večjih nesreč in preprečevanje njihovih posledic nezadostni. Prav tako prepovejo obratovanje, če podjetje ne izpolni obveznosti poročanja po direktivi, ali če ne posreduje informacije pravočasno.

Pridobitev dovoljenja za obrat je bila zahtevna naloga, ki je vključevala veliko število zaposlenih. Zahteve direktive SEVESO pa nakazujejo, da bomo morali za obdržanje dovoljenja tudi v prihodnosti še marsikaj storiti.

Bhopal, Indija, proizvodnja pesticidov, 1984

Krjavljeva sablja

...ali kako se je ljubljanski sistem daljinskega ogrevanja ločil na dva dela

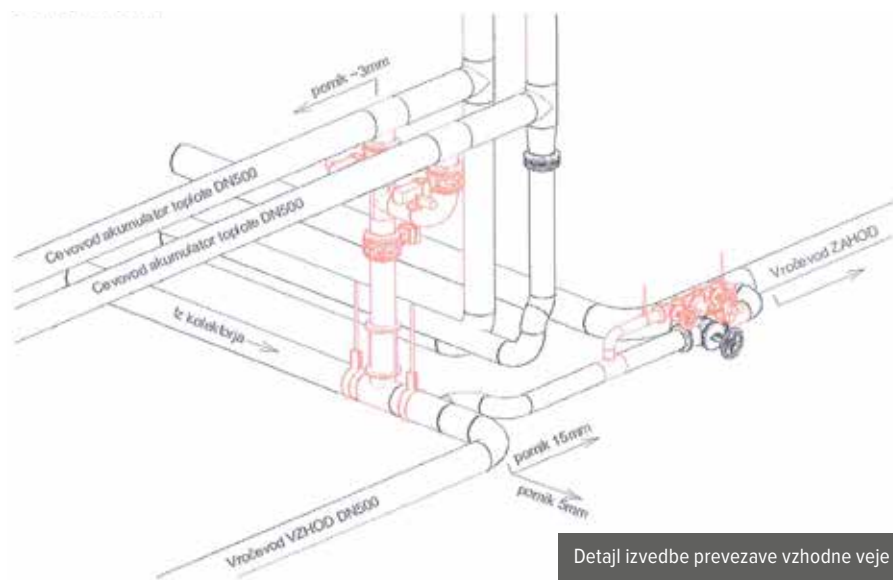
PRIMOŽ ŠKERL

V novo ogrevalno sezono vstopa distribucijski sistem daljinskega ogrevanja (DO) razdeljen. Dobesedno.

Podobno, kot je v zgodbi Krjavelj s sabljo razsekal zlodeja na dva dela. Prej enovit sistem je od avgusta razdeljen na dva dela, ki obratujeta neodvisno vsak s svojimi tlaki, pretoki in temperaturami (na kratko: obratovalnimi parametri). Temu je botrovala študija izvedbe ukrepov za izboljšanje obratovanja distribucijskega sistema daljinskega ogrevanja, katere izsledki so (med drugim) pokazali, da je zaradi nesimetričnosti sistema DO njegov vzhodni del podrejen zahodnemu, kar pa ni najbolj primerno za obratovanje. O nesimetričnosti govorimo zato, ker je večina odjema (cca. 90 %) in tudi glavčina vročevodnega omrežja locirana zahodno od glavnega vira toplote v Mostah, enote TE-TOL. Ta večina odjema torej narekuje obratovalne parametre vira. Ti so precej višji, kot jih potrebuje vzhodni del, ki je bil tako po nepotrebnem preobremenjen z visokimi tlaki in temperaturami.

Kaj bi prineslo optimiziranje obratovalnih parametrov vzhodne veje? Precej. Z nižjo temperaturo dovoda toplote se znižajo izgube distribucijskega sistema, torej bi za enako količino prodane toplote zadoščala manjša proizvodnja le-te. Z nižjimi tlaki odvoda pa bi se znižala poraba električne energije za pogon mrežnih črpalk in tudi puščanje v vzhodni veji.

Začelo se je iskanje tehnične rešitve, ki bi omogočila drugačne obratovalne parametre za vzhodno vejo. Ker so bile zahteve po

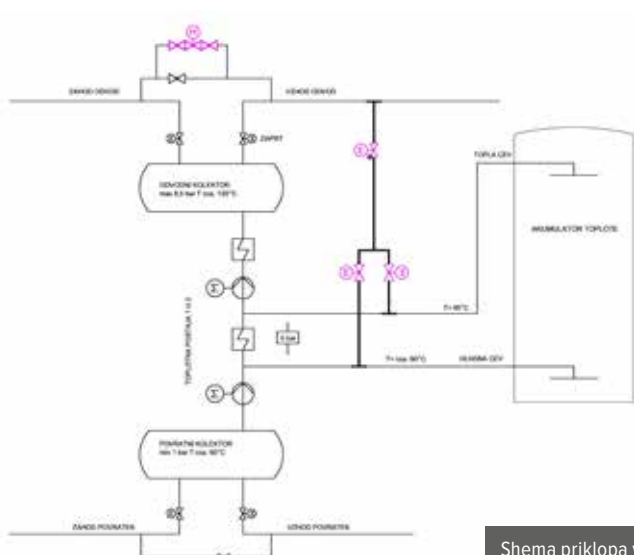

tlakah dovoda in temperaturah za vzhodno vejo bistveno nižje od zahodne (tlak bi bil lahko nižji za 4 bar, temperature dovoda pa tudi do 30°C), so se prve ideje vrtele okoli nižanja tlakov skozi majhno vodno turbino in primešavanja povratka v dovod za nižanje temperatur le-tega s posebno črpalko. Kmalu pa se je porodila ideja, da se vzhodna veja lahko priključi le za prvo stopnjo toplotne postaje v TE-TOL, ki obratuje z dovolj nizkimi tlaki ter temperaturami, ki ne presežejo 95°C, kar naj bi po izračunih zadoščalo za

oskrbo vzhodne veje. Nižanje temperatur bi bilo še vedno zagotovljeno s primešavanjem povratka. Dodatna prednost te rešitve pa je tudi tehnološka poenostavitev, saj zadošča uporaba obstoječih črpalk brez namestitve novih.

Izvedba je bila na srečo še preprostejša, kot je zgoraj navedeno. Blizu trase vzhodne veje sta speljana cevovoda do akumulatorja toplote, ki obratujeta na ustreznem tlaku (statični tlak omrežja), eden na temperaturi povratka vročevodnega omrežja, drugi pa na temperaturi 95°C. Potrebno je bilo le spojiti oba cevovoda akumulatorja v dovod vzhodne veje ter jih opremiti z armaturami za regulacijo temperature dovoda, ki se določa s spreminjanjem razmerja pretokov iz hladne in tople cevi akumulatorja. Ker pa se morda lahko pojavijo situacije, ki jih nismo mogli predvideti, je bila dodana še povezava med vzhodno in zahodno vejo, ki omogoča dvig temperature v vzhodni veji v primeru izredno nizkih zunanjih temperatur. Shema izvedbe je na sliki 1, detalj pa na sliki 2.

Obratovanje vzhodne veje na poletnih parametrih sledi pričakovanjem, seveda pa je bolj pomembno, da bo obratovanje v času ogrevalne sezone (ki se že bliža) prav tako skladno z napovedmi modela.

Mikro SPTE - energetsko učinkovita posodobitev kotlovnice

JANEZ GARVAS

Soproizvodnja električne in toplotne energije (SPTE), imenovana tudi kogeneracija, je proces sočasnega pretvarjanja energije goriva v toploto in električno energijo. Pri pretvorbi notranje energije goriva v mehansko energijo se sprosti velika količina toplote, ki jo koristno uporabimo. Sočasna izraba goriva za pridobivanje toplotne in električne energije omogoča prihranke primarne energije in zmanjšanje stroškov energetske oskrbe, ker se električna in toplotna energija porablja na mestu proizvodnje.

Tržna priložnost in smiselna naložba

Energetika Ljubljana je lastnica treh mikro soproizvodnih enot, ki obratujejo na zemeljski plin. Naprave so postavljene v kotlovnice končnih uporabnikov zemeljskega plina na območju izven vročevodnega omrežja. Osnovni pogoj za postavitev kogeneracije je izvedena plinifikacija kotlovnice in pasovno zagotovljen zadostno velik odjem toplote.

Projekti SPTE so za Energetiko Ljubljana zanimivi zaradi zagotovljenega donosa na vložena sredstva preko državne podporne sheme. Za delovanje naprave potrebujejo zemeljski plin, kar pripomore k povečanju distribuiranih količin zemeljskega plina in večji izkoriščenosti distribucijskega plinovodnega omrežja. Neposredno pri končnem odjemalcu zemeljskega plina se uvaja nova storitev dobave toplote in električne energije. Obstoječe kotlovnice se s postavitvijo

17, Medvode: električna moč 49,9 KWele, toplotna moč 80 kWtop,

- SPTE – v kotlovnici OŠ Brezovica, Brezovica: električna moč 49,9 KWele, 80 kWtop,
- SPTE – v kotlovnici OŠ Preska, Medvode: električna moč 20,0 KWele, toplotna moč 40 kWtop,

Vse SPTE enote obratujejo izključno v kurilni sezoni in dosegajo do 4.000 obratovnih ur na leto. Dobava toplote iz naprave SPTE se končnemu odjemalcu vrši preko obračunskega toplotnega števca in je cenovno ugodnejša kot priprava lastne toplote iz odjemalčevih vršnih virov. Naprava pokriva do 40 odstotkov toplotnih potreb objekta, preostali del toplote pa se zagotavlja iz odjemalčevih naprav.

Zagotovljena obratovalna podpora

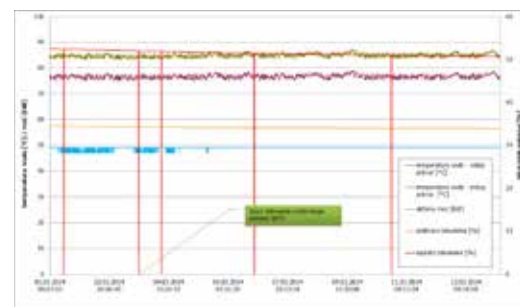
Za napravo na lokaciji Škofjeloška imamo sklenjeno deklaracijo in zagotovljeno podporo od 1. 12. 2013, za lokacijo OŠ Brezovica pa od 1. 2. 2014 dalje. Naprava v OŠ Preska je zgrajena v celoti, trenutno pa pridobivamo deklaracijo in podporo na Agenciji za energijo.

Proizvedeno električno energijo prodajamo Centru za podpore - Borzen po modelu zagotovljenega odkupa (ZO) za prvi dve lokaciji. V primeru OŠ Preska se električna energija prodaja šoli po PX.3 shemi, kar pomeni da bo s Centrom za podpore sklenjena pogodba za pridobivanje obratovalne podpore (OP), šoli pa bomo prodajali proizvedeno električno energijo.

Visoko učinkovite SPTE za državo enakovredne kot OVE

Naprave SPTE, ki temeljijo na visoko učinkoviti sočasni proizvodnji toplote in električne energije, so bile od države prepoznane kot enakovredne obnovljivim virom energije in izpolnjujejo kriterije energijske učinkovitosti iz Pravidnika o učinkoviti rabi energije v stavbah (Uradni list RS, št. 52/2010). Državna podpora shema pokriva razliko med lastno

ceno proizvodnje električne energije, tržno ceno električne energije in stroški goriva. Zagotovljena je za obdobje desetih let po vstopu v podporno shemo.

Obratovanje SPTE OŠ Brezovica

Zakonska podlaga za državno podporo proizvodnji elektrike iz SPTE je Energetski zakon (Uradni list RS, št. 17-538/2014) in drugi podzakonski akti. Energetski zakon določa pravila vstopa naprav v podporno shemo in pogoje pridobitve veljavne deklaracije za proizvedeno električno energijo. Star način vstopa v sistem podpor je bil zasnovan tako, da je vsaka zgrajena naprava po izpolnitvi zakonskih zahtev pridobila podporo. V skladu z novim energetskim zakonom, je nov način vstopa določen na podlagi javnega poziva za povabilo investitorjem k prijavi projektov SPTE za vsako naslednje leto, glede na razpoložljiva sredstva države in zasledovanje ciljev strukture proizvodnih virov iz OVE in SPTE. Prvi poziv investitorjem za nove naprave, v letih 2014 in 2015 zaradi pomanjkanja sredstev za izplačilo državne podpore ni bilo. Zaradi neugodnega razmerja tržne cene električne energije in zemeljskega plina, ter dejstva da do leta 2016 državnih podpor ne bo novih projektov ne pričakujemo. V primeru objave poziva investitorjem pa bomo kandidirali z novimi projekti za kar že imamo prepoznane lokacije.

SPTE v kotlovnici OŠ Brezovica

SPTE nadgradijo s sodobno tehnologijo, ki pripomore k večji energetski učinkovitosti in okoljski sprejemljivosti.

Med ključnimi uporabniki tudi šole

Naprave v lasti Energetike Ljubljana:

- SPTE – v blokovni kotlovnici Škofjeloška

Toplotni števci - alfa in omega

IGOR POLJAK

Merilniki toplotne energije – toplotni števci so zakonska merila, preko katerih se obračunava dobava in poraba toplote za ogrevanje ali/in pripravo sanitarne tople vode v sistemih daljinskega ogrevanja. Prav tako se uporabljajo kot delilniki stroškov ogrevanja za ugotavljanje deležev v večstanovanjskih objektih. Vsak toplotni števec mora biti overjen, da se lahko uporablja za obračun. Postopek overitve je upravni postopek, v okviru katerega se izvede kontrola točnosti in skladnost drugih lastnosti z veljavnimi predpisi. Prav to izvajamo v našem laboratoriju.

Laboratorij je pričel opravljati svojo dejavnost konec leta 1991. Razvoj preskusnih naprav in njihova namestitvev z montažo je bila pod nadzorom dobavitelja Forschungszentrum Seibersdorf iz Avstrije. Prav zaključna dela pri montaži so se odvijala med slovensko osamosvojitveno vojno, tako da so morali kolegi iz Avstrije za nekaj tednov svoje delo tudi prekiniti. V sodelovanju z Uradom za meroslovje RS in dunajskim uradom BEV, ki je na podlagi kalibracij izdal certifikate za etalonsko bazo vseh preskusnih naprav, je laboratorij lahko formalno začel opravljati kontrole in overitve merilnikov toplote (toplotnih števcov) in vodomeroev za hladno in toplo vodo.

Preskusno postrojenje Enerkal

Edini v Sloveniji

Sprva je bilo poskrbljeno le za toplotne števce odjemalcev Energetike Ljubljana, saj smo jih pred tem morali na kontrolo in overjanje voziti v Velenje in Zagreb. Ko pa je postal laboratorij dovolj prepoznaven, smo postopoma prevzeli v kontrolo in overjanje celoten slovenski »merilni park« na področju merjenja toplotne energije, od Lendave do Kopra in od Jesenic do Brežic. V teh letih smo morali pridobiti akreditacije in imenovanje za opravljanje tovrstne dejavnosti na področju zakonskih meril. Danes smo v Sloveniji edini. Omejeni pa nismo le na naše tržišče, saj smo storitve opravljali že za Hrvaško in Makedonijo, letos pa prvič tudi za Madžarsko. V letu 2009 smo zaradi razvoja samih merilnikov razširili preskusne kapa-

Preskusna naprava Termokal

citate s sodobnim postrojenjem za kontrolo kompaktnih merilnikov toplote in hladu.

Kakovost izkazuje akreditacija

Laboratorij za toplotne števce je akreditiran v skladu z zahtevami standardov SIST EN ISO/IEC 17020 (K-006) kot kontrolni organ in SIST EN ISO/IEC 17025 (LK-013) kot kalibracijski laboratorij. Akreditacija K-006 je bila podlaga za imenovanje laboratorija s strani Urada RS za meroslovje za samostojno izvajanje overitev.

Štiri preskusna postrojenja

V laboratoriju imamo štiri preskusna postrojenja. Za kontrole kompaktnih in sestavljivih toplotnih števcov v okviru overitev lahko preskušamo merilnike dimenzij DN 15 do DN 150 mm pri naslednjih zmogljivostih:

Tehnološki del postrojenja Volukal

Območje pretoka:
 $6 \text{ l/h} \leq q \leq 180 \text{ m}^3/\text{h}$ z merilno negotovostjo $\pm 0,2\%$ (pri volumnu do 3000l)

Temperaturna razlika ΔT :
 $3\text{K} \leq \Delta T \leq 160 \text{ K}$ z merilno negotovostjo 0,42% do 0,05% (odvisno od ΔT).

Kontrola točnosti oziroma preskusi se opravijo za vsako komponento toplotnega števca, merilnik pretoka, par temperaturnih tipal in računske enote v celotnem merilnem območju števca. Za ugotavljanje merilnih pogreškov je potrebno izvesti preskuse pri vzpostavitvi temperaturnih razmer temperature dovoda in povratka med $\Delta\Theta_{\min}$ in $\Delta\Theta_{\max}$ ter v celotnem območju pretokov med $q_{i(\min)}$ in $q_{p(\text{trajni})}$ merilnika pri temperaturi vode 50°C.

Preskusno postrojenje Volukal

Overitve potrebne vsakih 5 let

Da je obračun dobave oz. porabe toplote na podlagi meritev s toplotnim števcem korrekten in skladen s predpisi, mora merilnik pri kontroli ustrezati predpisanim največjim dopustnim pogreškom. Predpisani rok za t.i. redno overitev je 5 let. Na merilnik se namesti overitvena oznaka-nalepka ali žig, kjer je označen datum konca veljavnosti overitve. Letno overimo ca. 5500 toplotnih števcov, od tega manjši del za odjemalce Energetike Ljubljana, večinoma pa za dobavitelje toplotne energije in upravnike stavb v RS.

Poletje, čas večjih vzdrževalnih del

PRIMOŽ MATIČIČ

Sektor za distribucijo toplote izvaja tudi sistemsko kontrolo in vzdrževanje distribucijskega vročevodnega in parnega omrežja Energetike Ljubljana. Sistemsko kontrolo, intervencijski posegi in manjša vzdrževalna dela se opravljajo skozi vse leto, večji vzdrževalni posegi pa preko poletja, saj je takrat prizadet najmanjši krog naših odjemalcev zaradi potrebne zaustavitve obratovanja.

Čas prekinitev dobave toplote je odvisen od velikosti zapiralnega področja in zahtevnosti vzdrževalnih posegov. Z dobrim načrtovanjem in organizacijo dela skušamo prekinitev dobave zmanjšati na najmanjšo možno mero. V preteklosti se je za izvedbo vzdrževalnih del izvedla 14-dnevna popolna zaustavitev vročevodnega sistema, sedaj pa se vzdrževalna dela izvajajo parcialno na manjših območjih, največkrat z 12 do 36-urno zaustavitvijo dobave toplote. Preko letošnjega poletja smo izvedli vzdrževalne posege na dvanajstih zapiralnih območjih, na katerih je bilo ob rednih sistemskih pregledih ugotovljeno, da je potrebno izvesti zamenjavo iztrošenih večjih armatur, sočasno pa so se izvedla tudi vzdrževalna dela v jaških in toplotnih postajah na manjših armaturah, kratkih vezeh, ceveh za odzračevanje in odvodnjavanje ter izolaciji.

Največji vzdrževalni poseg letošnjega leta je trajal 4 dni

Največji letošnji vzdrževalni poseg se je izvajal v mesecu avgustu v kolektorju pod Slovensko cesto, pri katerem je zaradi obsežnosti in zahtevnosti del sodeloval tudi Sektor za inženiring. Vročevod pod Sloven-

sko cesto poteka v t.i. komunalnem kolektorju, kjer se poleg vročevoda nahajajo tudi drugi komunalni vodi (Slika 1). Vročevod je namenjen oskrbi osrednjega dela mesta ob Slovenski cesti in tudi kot sistemska povezava za transport toplote proti Viču in deloma Šiški.

Slika 2 – Izločen del vročevoda ob izvedbi vzdrževalnih del v kolektorju Slovenska (rdeče)

Izvedba del je zahtevala zaustavitev in izpraznitev vročevodnega omrežja na območju Viča in dela Centra (Slika 2), kar je pomenilo prekinitev dobave 65-tim objektom, ki uporabljajo toploto iz vročevodnega omrežja za pripravo sanitarne tople vode. Glede na občutljivost območja zaustavitve, kjer se nahaja več hotelov in poslovno gostinskih objektov, se je že znatno pred pričetkom del

Slika 3 – Zamenjava iztrošenih »krogelnih regulatorjev« DN250 z novimi loputami

pričelo obveščanje odjemalcev in usklajevanje o možnih terminih načrtovane štiridnevne prekinitev oskrbe.

Vročevod pod Slovensko cesto je star preko 40 let, zaradi česar je bila izvedba večjih vzdrževalnih del nujno potrebna za zanesljivo, učinkovito in varno delovanja distribucijskega sistema oskrbe s toploto v tem delu mesta. Izvedla se je zamenjava oziroma vgradnja 2 kosov armatur DN300, 4 kosov armatur DN250, 6 kosov armatur DN200 in 2 kosov armatur DN100. Poleg tega so se na 14-ih lokacijah izvedla tudi vzdrževalna dela in zamenjava armatur manjših dimenzij, obnova kratkih vezi ter cevi za odzračevanje in odvodnjavanje (Slika 3).

Slika 1 – Komunalni kolektor z vročevodom pod Slovensko cesto

Povečana skrb za zdravje v izredno zahtevnih delovnih razmerah

Izvedba je bila zahtevna tudi z vidika dostopa in zagotavljanja varnosti pri izvedbi del. Kolektor, kjer se je izvajala večina del, se namreč nahaja preko 10 metrov pod površjem Slovenske ceste. Tako je bilo potrebno izvesti gradbeno odpiranje jaška JA560 na Štefanovi ulici (Slika 4) in preko njega zagotoviti prezračevanje in zasilni umik iz kolektorja, jašek pa je bil potreben tudi temeljite gradbene prenovne. Preko tega jaška se bo tudi v prihodnje zagotavljal vstop in eventualni varnostni umik iz kolektorja v primeru izvajanja manipulacij na omrežju. Poleg tega

Slika 4 – Gradbena sanacija jaška JA560 na Štefanovi

je bilo potrebno tudi preko sosednjih jaškov zagotoviti prezračevanje ter dostope za delavce in transport več sto kilogramskih armatur, opreme in materiala v kolektor.

Dela so se izvajala med četrtem in sedmim avgustom od zgodnjih jutranjih do večernih ur v težkih razmerah z delom na višini oziroma globini. V kolektorju so tudi visoke temperature, »slab« zrak in svetloba, malo prostora, prisotna pa je tudi druga komunalna infrastruktura, ki otežuje izvedbo. Za zagotavljanje varnosti smo stalno izvajali tudi meritve plinov in prisilno vpihovanje zraka v kolektor, na mestih izvajanja del pa so bili stalno prisotni tudi gasilci t.i. požarna straža.

Z resnim in požrtvovalnim pristopom vseh sodelujočih so se uspešno izvedla vsa načrtovana vzdrževalna dela, ki so bila kljub izredno zahtevnim delovnim razmeram uspešno opravljena in zaključena celo v krajšem roku od napovedanega oziroma pričakovanega. Območje Viča in del Centra južno od Šubičeve ulice je bilo ponovno v obratovanju že petega avgusta v poznih večernih urah, preostali del Centra pa sedmega avgusta v popoldanskih urah.

Zgodovina ljubljanske plinarne – prvih 50 let

BORIS ŠORC

Revolucionarno 19. stoletje

Devetnajsto stoletje je bilo izrazito revolucionarno za Evropo, prav tako za tedanjo Vojvodino Kranjsko in Ljubljano. Po burnih revolucionarnih dogodkih – »Pomlad narodov« po Evropi 1848. leta, so se razmere v političnem življenju radikalno spremenile. Marčna revolucija na Dunaju je povzročila začetek demokratizacije v monarhiji in 26. februarja 1861 uvedbo t.im. februarkega patenta, oziroma začetek ustavnega obdobja v monarhiji in uvedbo parlamentarnega političnega sistema.

V Ameriki se leta 1861 soočajo z začetkom Secesijske vojne, izbruhom avstrijsko-italijanske vojne, Opijsko vojno na Kitajskem, Krimsko vojno, Napoleonovimi vojnami ... Vse to so bili konflikti po svetu, ki so zaznamovali 19. stoletje. Po Evropi (in drugje po svetu) se vrstijo tehnični in tehnološki izumi, za primer plinska razsvetljava, podmornica, hladilnik, parnik, parna lokomotiva, fotografija, transfuzija krvi, elektromotor, vžigalice, ladijski vijak, bencinski motor, železnica, tramvaj, transformator, telefonski podmorski kabel, vrtna naprava za nafto, dinamit, pisalni stroj, pnevmatika, dieselski motor in filmska kamera.

V umetnosti se v slikarstvu uveljavlja impresionizem s predstavniki kot so Manet, Degas, Cezanne, Monet, Gogin, Van Gogh, v glasbi Liszt, v literaturi pa Byron, Hugo, Balzac, Dickens, Zola, pri nas Prešern, Kobilica, Grohar, Tavčar, Jakopič, Jama, Ažbe.

Uporaba plina v kuhinjske namene se v Ljubljani začne po letu 1916

Leta 1849 zgradijo železniško progo do Ljubljane in 1857 dokončajo »Južno železnico« Dunaj – Trst. Malo podeželsko mestec Ljubljana, ki je takrat štelo okoli 21.000 prebivalcev in v katerem je bil uradni jezik nemščina, se začenja počasi prebujati. Starem furmanskim potem proti Dunaju in Trstu, preko Trojan in Postojnskih vrat, je začela konkurirati hitrejša železniška proga. Parizerji, furmanska vprega z več pari konj, je zamenjala »furo«. Začeli so voziti od Špice ali Zaloga, in sicer robo iz rečnih pristanišč iz Zagreba in Siska ali iz smeri Vrhnike na železniško postajo v Ljubljani. Do prve polovice

Prva plinska svetilka je v Ljubljani zagorela 9. 11. 1861

19. stoletja v Ljubljani ni bilo večjih industrijskih obratov, v glavnem so to bile drobno obrtniške manufakture. Po požaru v Cukrarni 1858. leta in izvolitvi Mihaela Ambroža 1861. leta, kot prvega slovenskega župana mesta Ljubljana, se začenja industrijski razvoj mesta. Zgradili so paromlin, usnjarno, tobačno tovarno, tovarno sukna, tovarno vžigalic, tovarno tehničnih strojev, pivovarno, tovarno kavinih surogatov in tovarno žic in žičnikov.

Ideja o plinski razsvetljavi v Ljubljani

Nekaj let po otvoritvi južne železnice se je pojavila ideja o uvedbi plinske razsvetljave v Ljubljani, po zgledu drugih mest v Evropi. Leta 1860 so na magistratu podpisali pogodbo o gradnji mestne plinske razsvetljave (za dobo izkoriščanja 35 let) z Avgustom Ludvikom Riedingerjem iz Augsburga. Do takrat so mesto, trgovine, gostilne in ostale javne objekte in obrtniške obrate osvetljevale oljne - repične luči. Stroški razsvetljave 241 plinskih mestnih svetilk so bili na letni ravni 6600 goldinarjev. Po podatkih Banke Slovenije je bila vrednost takratnega goldinarja okoli 15 evrov, torej ekvivalent današnjih 100.000 evri. Za primerjavo, dninar je zaslužil 1 goldinar na dan, kar je bilo vredno 4 steklenice kisle vode, mesečna plača tesarja je bila 23 goldinarjev, cena vozovnice za hitri vlak Graz –Trst pa je bila 20 goldinarjev. Kasneje (1863. leta) je bila osnovana Delniška družba za plinsko razsvetlavo. Po-

godba o razsvetljavi Ljubljane je slonela na javno-zasebnem partnerstvu. Mesto zgradi plinovode in nastavi plinske svetilke, A. L. Riedinger pa zgradi plinarno in prodaja plin uporabnikom. Prvi direktor plinarne je bil Karl Beyschlag.

Plinske cevi v središču mesta

Prve plinske luči so zagorele 9. novembra 1861, ko je plinarne tudi začela obratovati. Zgradili so jo na nekdanjih Ivan Perlesovih njivah ob današnji Resljevi cesti 28, takrat Tovarniški ulici 159 (Fabriksgasse). Ljubljanska plinarne je bila 38-ta tovrstna plinarne Riedingerja, istega leta so zgradili še plinarne v Bresci, Bolzanu, Freiburgu, Schwabisch Gmundu, Sigmaringnu in Helsingforsu. Plin so sprva izdelovali iz lesa. Plinske cevi so bile v začetku položene po ožjem središču mesta na področju Gradišča, Kapucinskega, Šempetrskega in Poljanskega predmestja, oziroma v Florjanski ulici, na Šentjakobskem, Starem in Mestnem trgu, pred Škofijo, na Poljanah, Sejemskem trgu, v Šolskem drevoledu, Nemški in Gosposki ulici, od Kazine dalje proti Dunajski cesti, ki je bila hkrati z Zvezdo najbolj razsvetljena, v Gradišču, Kolodvorski ulici, Novem trgu, Dolgi ulici in Za zidom; na periferiji je še vedno ostala oljna razsvetljava. Mestni vodovod v Ljubljani začne delovati 17. maja 1890. leta, Zmajski most je bil zgrajen 1901. leta.

Po ljubljanskem potresu 1895. leta in pod županovanjem Ivana Hribarja je mestna občina prekinila pogodbo z družbo »Aktiengesellschaft für Gasbeleuchtung« in odkupila večino delnic te družbe ter se tako znebila velikih stroškov in izčrpanja mesta s strani nemških lastnikov. Nova uprava je plinarne leta 1907 temeljito prenovila, zgradila nov plinohram (gazometer) s kapaciteto 3.000 m³, k trem že obstoječim, ter uvedla nove retortne peči in nove čistilne naprave.

Leta 1914 se prične prva svetovna vojna. Po 1916. letu je plinsko razsvetlavo povsem izrinila električna razsvetljava. Plinarne prične proizvodnjo plina predvsem za potrebo kuhe in ogrevanja.

MEGAT

Viri:

- *Razvoj ljubljanskih industrij med 1859 – 1869; Dr. Rudolf Andrejka*
- *Ljubljana v prvem desetletju ustanovne dobe 1860 – 1869; Dr. France Škerl*
- *Časopis Novice 1855 – 1866*
- *150 let oskrbe s plinom v Ljubljani; mag. Tadej Brate, Ljubljana 2011*

Aktualno: Gradnja in obnova plinovodnega omrežja

Na področju Mestne občine Ljubljana se trenutno izvajajo aktivnosti na obnovi plinovodov, in sicer:

1. Bonifacija (Vič)	I. faza je v izvedbi in se izvaja sočasno z VO–KA , predviden zaključek v začetku novembra letos
2. Koseze (Šiška)	III. faza je bila zaključena avgusta letos
3. Cankarjevo nabrežje	Gradnja bo zaključena v začetku novembra letos

Na področju MOL in primestnih občin se gradijo novi plinovodi, in sicer:

1. Dolsko	Gradnja je zaključena konec avgusta letos
2. Slape (Moste)	Gradnja je zaključena konec avgusta letos
3. Škofljica	Ob železnici, gradnja zaključena avgusta letos
4. Cesta v Zeleni log (Vič)	Gradnja zaključena septembra letos
5. Vnanje gorice	Gradnja v teku sočasno z kanalizacijo, predviden konec leta 2015

Na področju MOL sta v pripravi za začetek gradnje naslednji investiciji:

1. Kašeljaska cesta (Moste)	Čaka se na podpis pogodbe s izvajalci. Začetek gradnje še letos
2. Cesta Andreja Bitenca (Šiška)	Čaka se na podpis pogodbe s izvajalci. Začetek gradnje še letos

Nekaj utrinkov z delovišč

Predstavitev kontaktnega centra Energetike Ljubljana

Rad bi sporočil stanje plinomera... Že 3 minute čakam...Halo?!

RECHELLE NARAT

Delo v pisarni se marsikomu zdi sila enostavno in prijetno: pozimi je toplo, zaposleni vedno ve, kje sedi... A to je daleč od resnice. Včasih te lahko že en telefonski razgovor izčrpa enako kot fizično delo, saj je lahko tudi to zelo stresno doživetje. Lahko se zgodi, da oseba na drugi strani izkoristi prednost nekakšne anonimnosti, ker se sogovornika ne vidi, ter se v razgovoru spozabi z negativnim načinom... Kako je s tem, smo želeli preveriti tudi v Energetiki Ljubljana. In kje je najboljše mesto za iskanje informacij o kulturi telefoniranja in sploh komunikaciji s strankami v naši družbi? V klicnem centru seveda!

Dejstvo je, da je komunikacija dejavnost, ki se ji nikoli ne moremo izogniti; je aktivnost, ki jo bomo opravljali vse življenje. Seveda pa obstaja razlika v poslovni komunikaciji: tam ima komuniciranje povsem določen cilj. Za vsako komuniciranje obstajajo neka pravila, še posebej stroga pa veljajo v poslovnem svetu, še posebej, če želimo vzpostaviti lep in pristen odnos z vsakim sodelavcem, poslovnim partnerjem ali stranko.

Vzpostavitev Klicnega centra: uspešni že v prvem letu delovanja

Klicni center Energetike Ljubljana je bil vzpostavljen leta 2001, z namenom odjemalcem odpreti učinkovit komunikacijski kanal, na katerega se lahko obrnejo v primeru kakršnihkoli vprašanj ali dilem. Cilj je bil namreč povečati dostopnost za uporabnike, in sicer na prijazen, hiter in brezplačen način.

Vzpostavljena je bila brezplačna številka 080 2882, oblikovala se je služba in v njej delovno mesto operaterja. To delovno mesto je bilo že v začetku predvideno kot delo za osebo, ki ne bo zgolj poskrbela za hiter prevzem klica, pač pa znala tudi prisluhniti in ustrezno nagovoriti klicatelja ali klicateljico, ga opremiti z vsemi potrebnimi informacijami oziroma ga prijazno usmeriti drugam...

Njegova ustanovitev se je že v prvem letu delovanja izkazala za pravilno odločitev. V povprečju smo prejeli 1750 klicev na mesec, od teh je bilo 89 % rešenih takoj, preostalih 11 % pa smo zaradi kompleksnosti rešili v kar se da kratkem času.

Vzpostavitev Kontaktnega centra: Nič več samo za telefonska centrala za klice

Klicni center je že v letu 2013 pričel postajati pravi Kontaktni center – mesto, namenjeno uporabnikom tako za telefonsko komunikacijo kot tudi za osebno obravnavo. Danes se lahko pohvalimo, da imamo celovit in urejen sistem komunikacije z uporabniki in potencialnimi interesi.

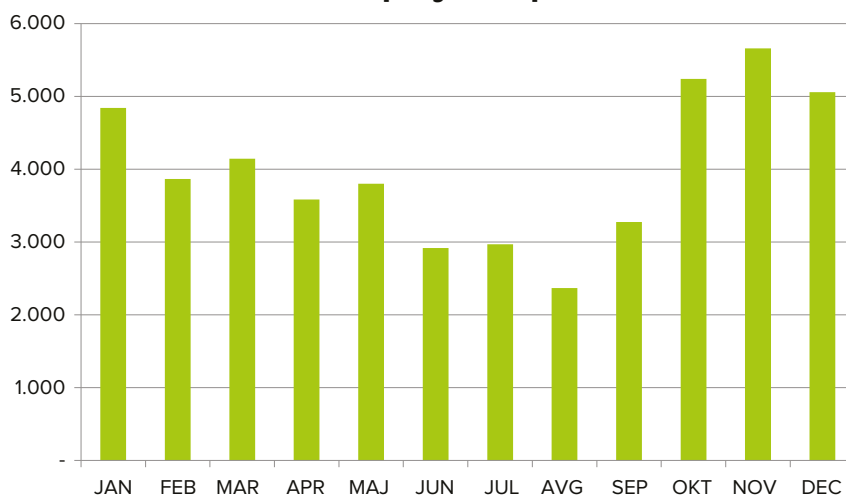
Ekipa prijetnih sodelavk: Blanka Kenig, Senja Čamič z Nino Kaiser na čelu, profesionalno, natančno in vestno upravljajo in skrbijo za odnose z odjemalci. S svojim posluhom

čakalna vrsta vsak mesec krajša v obdobju, ko je klicev največ – torej v zadnjih 3 dneh meseca, ko sporočajo stanja plinomera za obračun zemeljskega plina.

In z dobro informacijsko podporo je pričakovati, da bo zadovoljstvo vseh, ki imajo opraviti s Kontaktnim centrom, samo še naraščalo. V Sektorju za uporabnike namreč menijo, da le tak način komuniciranja z uporabniki lahko vodi v dolgoročno uspešno in zaupanja vredno poslovanje, od katerega imata obe strani koristi in zadovoljstvo.

MEGA AT

Klici - sprejem operater

in prijaznostjo pa to storitev oplemenitijo oz. ji dodajo tisto dodano vrednost, s katero lahko še tako zahtevnega odjemalca učinkovito obravnavajo in s tem tudi prepričajo, da je on njihova glavna in prva skrb.

Sektor za uporabnike sledi svojemu poslanstvu in cilju – odjemalcu ponuditi vse na enem mestu. Z vzpostavitvijo Kontaktnega centra to le še dodatno dokazuje. S sodobno ureditvijo Kontaktnega centra z informacijsko pisarno Energetika Ljubljana pridobiva tudi na konkurenčnosti. Ob tem ne gre zanemariti dejstva, da je med dobavitelji tista, ki ima večji del odjemalcev, zato se v določenem delu meseca lahko zgodi, da je čakalna vrsta predolga, posledično pa je kdaj kakšen klicatelj tudi nestrpen. Ker pa se v vlogo operaterjev Kontaktnega centra vključujejo tudi sodelavci iz ostalih služb Sektorja za uporabnike, pa tudi drugih sektorjev, se ta

7 zlatih pravil telefoniranja

1. Kličite ob primerni uri.
2. Po pozdravu se najprej razločno predstavite.
3. Vaš glas naj bo topel, živahen, sproščen, odločen in prepričljiv.
4. Spoštujmo svojega sogovornika.
5. Pazljivo poslušajmo sogovornika.
6. Med telefoniranjem ne počenjamo ničesar drugega.
7. Telefonski pogovor je kratek in jednat.

Družini prijazno podjetje ni samo papir

Energetika Ljubljana je pred tremi leti prejela osnovni certifikat Družini prijazno podjetje, s katerim se je zavezala, da si bo še naprej prizadevala svojim zaposlenim nuditi delovno okolje, ki omogoča čim boljše usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Certifikat, ki ga podeljuje Ekvilib inštitut v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve od leta 2007 dalje, je do danes prejelo že več kot 130 podjetij. Družba TE-TOL pred pripojitvijo k Energetiki Ljubljana sicer ni imela pridobljenega tega certifikata, je pa s svojimi aktivnostmi in programi spodbujanja zdravega načina življenja zaposlenim omogočala tudi kakovostno preživljanja prostega časa. Nekaj novosti pa vendarle Družini prijazno podjetje prinaša tudi za zaposlene iz enote TE-TOL, še posebej otroški časovni bonus.

Otroci in družini prijazno podjetje

Pri pripravi tega prispevka sem za pomoč prosila nekaj otrok, starih okoli 8 let, in jih vprašala, kaj pomeni biti družini prijazno podjetje. Rahlo zamišljeni, a dovolj prepričani v svoje odgovore, so mi odvrnili: »To pomeni, da imajo tam veliko družin.«; »To pomeni, da se v službi ne smejo kregat.«; »To pomeni, da imajo radi otroke.«; in meni osebno najljubši odgovor: »To pomeni, da grem lahko kdaj z mamico v službo. Tam so vsi tako prijazni.«

Razmišljanja otrok niso zelo daleč od dejanskega poslanstva podjetij, ki so si prislužila ta certifikat - osnovne človekove vrednote in etika so pač osnovni postulat slehernega

uspešnega podjetja. Pridobljeni certifikat pa obenem pomeni tudi zavezo podjetja, da bo svojim zaposlenim omogočalo lažje usklajevanje dela s potrebami iz zasebnega življenja, kar je še posebej pomembno za družine z majhnimi otroki.

Osem ukrepov

Energetika Ljubljana se je s pridobitvijo certifikata zavezala k osmim ukrepom in jih tudi uveljavila, in sicer:

1. Otroški časovni bonus (vstop v šolo in uvajanje v vrtec), ki zaposlenim omogoča dodatni dela prosti dan z nadomestilom plače za spremstvo otroka na prvi šolski dan v prvem razredu osnovne šole in pa »40 ur za uvajanje v vrtec«.
2. Načrtovanje letnega dopusta: pri načrtovanju letnega dopusta se upošteva šolske počitnice in/ali dopust partnerja (v kolikor ima ta kolektivni dopust).
3. Komuniciranje z zaposlenimi: zaposlenim so bili predstavljeni aktualni in sprejeti ukrepi za usklajevanje dela in družine, vprašanja s področja usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja pa se obravnavajo sproti itd.
4. Politika informiranja in komuniciranja: vrednote družini prijaznega podjetja Energetika Ljubljana poudarja tudi v širšem okolju.
5. Raziskave med zaposlenimi o usklajevanju dela in družine: v merjenje organizacijske klime so vključena vprašanja o zadovoljstvu, predlogih izboljšav in mnenja glede ukrepov za usklajevanje dela in družine.

OSNOVNI CERTIFIKAT

6. Ocenjevanje vodij s strani podrejenih: v okviru merjenja organizacijske klime zaposleni ocenjujejo tudi svoje vodje in njihov odnos do usklajevanja poklicnega in družinskega življenja.
7. Izobraževanje vodij na področju usklajevanja dela in družine: organizirano je bilo izobraževanje/predstavitev za vodje, na katerem je bil izpostavljen pomen pozitivnega odnosa do usklajevanja dela in zasebnega življenja, obenem pa so bili predstavljeni sprejeti ukrepi družini prijazne politike.
8. Oglaševanje enakih možnosti: pri oglasih za zaposlitev Energetika Ljubljana uporablja dikcijo: »Zaposluje po načelu nediskriminatornosti in enakih možnosti.«. S tem tudi širši okolici in potencialnim novim zaposlenim sporoča, da podjetje podpira tovrstne vrednote.

Pridobitev osnovnega certifikata Družini prijazno podjetje zagotovo pomeni uradno potrditev dosedanje usmerjenosti vodstva k družini prijazni politiki poslovanja, obenem pa od njega zahteva, da se v tej smeri tudi razvija.

Za konec velja omeniti, da bomo v družbi do konca leta izvedli merjenje organizacijske klime, ki bo obenem prva interna raziskava v združenem podjetju.

D. K.

Podjetja lahko svojo dejavnost približajo otrokom in tudi s tem prispevajo k razumevanju vlog staršev v svojem poklicnem udejstvovanju.

SINDIKAT

Jesen, čas pogajanj in usklajevanj

ANDREJ LUKEK, PREDSEDNIK SINDIKATA ENERGETIKA TE-TOL

V poletnih mesecih je bil pripravljen osnutek predloga nove podjetniške kolektivne pogodbe (PKP), zdaj pa je na vrsti pregled in usklajevanje med člani, ki so bili imenovani v pogajalsko skupino s strani sindikata. Na seji sindikata v septembru smo se dogovorili, da se bo skupina sestajala enkrat tedensko, tako da bi lahko končno izoblikovan predlog nove PKP s strani sindikata dobili nekje do konca oktobra. Nato sledijo pogajanja s predstavniki, ki jih bo v ta namen imenoval delodajalec.

Pred tem pa je potrebno dogovoriti oz. zapreti nekaj odprtih tem na nivoju združene družbe, in sicer:

- poenotenje na področju vrednotenja in razvrščanja delovnih mest v tarifne razrede in znotraj le-teh v plačilne razrede;
- poenotenje sofinanciranja pokojninskega

načrta oz. plačevanja prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja;

- poenotenje sistema za nagrajevanje delovne uspešnosti oz. stimulacije;
- določitev kriterijev za način določevanja dolžine letnega dopusta za leto 2015.

Pričakovati je, da bodo pogajanja za novo PKP dolga in naporna, saj je veliko dosedanjih pravic zaposlenih v enoti Šiška in v enoti Moste urejenih na povsem različen način. Pri poenotenju le-teh pa bo potrebna velika previdnost, da ne bi prišlo do zmanjšanja že pridobljenih pravic zaposlenih.

V juliju je prišlo da uskladitve osebnega dohodka z inflacijo v obdobju IV – VI 2014, in sicer v višini 1,02 odstotka.

Ne glede na obilico padavin bo sindikat za svoje člane v oktobru in novembru orga-

Andrej Lukek

niziral dva sindikalna izleta, in sicer:

- Dvodnevni planinski izlet v Julijske Alpe;
- Enodnevno martinovanje.

Na koncu bi vse zaposlene rad seznanil s prenovljeno spletno stranjo sindikata delavcev dejavnosti energetike Slovenije, na kateri se lahko seznanite z aktualnimi dogodki in ostalimi aktivnostmi SDE (www.sindikatsde.si).

MEGAVAT

Naše ulice, naše odločitve

Zaposlene v Energetiki Ljubljana ne povezuje zgolj delo ali ljubezen do aktivnega in zdravega načina preživljanja prostega časa, temveč tudi strast, kakršno lahko občutimo skozi ustvarjanje.

fotografiji

V Megavatu pripravljamo novo rubriko EnergetikART, v kateri želimo predstavljati zaposlene skozi dela, ki jih ustvarjate v prostem času.

Tudi letošnji Evropski teden mobilnosti (ETM) je v prizadevanju za človeku in okolju bolj prijazne načine mobilnosti povezal na tisoče evropskih mest, med njimi tudi 38 slovenskih občin.

Pod sloganom »Naše ulice, naše odločitve«, se je v tednu med 16. in 22. septembrom zvrstilo velikih zanimivih aktivnosti in javnih prireditev, večina njih pa je bilo usmerjenih v uvedbo ali spodbujanje trajnih rešitev prometnih ureditev. Slednje so izjemnega pomena še posebej v prestolnici Ljubljani, saj je ta zaradi preobsežnega prometa obremenjena s prašnimi delci.

V Ljubljani so se v okviru ETM zvrstili številni dogodki, med njimi predstavitev nove kolesarske steze v parku Tivoli in novih okolju prijaznih mestnih avtobusov – slednja je potekala v okviru razstave eko vozil Mestne občine Ljubljana in eko vozil v javnih podjetjih, povezanih v skupino Javni holding Ljubljana.

Javna podjetja so zadnji dan ETM popestrila tudi z ulično družabno igro »Sprehodi se z nami«, skozi katero so mimoidoči lahko spoznali dejavnosti javnih podjetij, med njimi tudi Energetike Ljubljana, in se ob tem malo pozabavali.

D. K.

Vabimo vse sodelavke in sodelavce, ki se ljubiteljsko ukvarjate s slikarstvom, risanjem, kiparstvom, modelarstvom, fotografiranjem ali katerim drugim načinom ustvarjanja, da se nam oglasite preko e-pošte, in sicer na naslov boris.sorc@energetika-lj.si.

EnergetikART ne bo samo rubrika v interni reviji Megavat, temveč bo skušala predstavljati in združevati zaposlene skozi nadaljevanje tradicije razstav na obeh lokacijah.

Toplo vabljeni k sodelovanju.

modelarji

slikarji

energetikart

JUBILANTI

Dušan Uršič

Gregor Redelonghi

Špela Koželj

Karmen Drobnič

30 let

Dušan Uršič

Med jubilanti, ki so že 30 let v Energetiki Ljubljana, bi Dušana Uršiča težko uvrstili, preprosto zato, ker deluje zelo mladostno. A za njim je res veliko delovnih dni in lepo je bilo, da jih je v pogovoru delil z nami...

Dušan pravi, da težko prešteje vsa delovna mesta, kjer je delal: v teh 30 letih je zamenjal reci in piši kar 28 pisarn in 4 lokacije ter oddelkov in sektorjev. Začel je kot ekonomist še v TOZD Plinarna, med drugim bil vmes tudi vodja prodaje... Pravi, da bi lahko na kratko opisal ta leta samo tako, da bi jih delil na tista pred letom 1999 in tista potem. Delo v letih pred 1999 je bilo strogo vezano na njegovo izobrazbo, je namreč univ. dipl. ekonomist, potem pa se je moral podati v čisto novo področje, ki ga je bilo potrebno šele vpeljati v podjetje, to je področje kakovosti. In to je zahtevalo širok pogled in poznavanje ter razmišljanje na vseh področjih, spremljanje novosti in vpeljava le-teh v sistem vodenja kakovosti v družbi. Zelo mu ustreza, da dela praktično z vsemi ljudmi, z vsemi področji oz. sektorji v družbi. In da ima možnost sam izbirati metode in načine dela. Pogreša pa več pozitivne naravnosti med zaposlenimi. Pravi, da je včasih videl okoli sebe videl več nasmejanih obrazov; zdaj pa je večina zaskrbljenih, kar pripisuje tudi splošni situaciji v družbi...

Glede prihodnosti podjetja, ki mu je zvest že toliko let, ima pozitiven pogled. Pravi takole: »Kot združeno podjetje imamo vse možnosti, da izkoristimo skupne sinergije. Zadovoljiti moramo odjemalce, pomembno bo izvesti planirane investicije v teh turbulentnih časih. Glede Sektorja za okolje in kakovost, v katerem sem, vidim z novim DNA ureditev dokumentacije v družbi.« Pri tem ne pozabi omeniti, da je to seveda odvisno tudi od vključevanja vseh zaposlenih. Na koncu doda: »Kot se firma spreminja, se moramo na to prilagoditi in se spremeniti tudi mi«. In Dušanu velja prisluhniti, saj ima, kot že rečeno, izkušnje...

20 let

Gregor Redelonghi

Vedno živahni in dobrovoljni, predvsem pa optimistični Gregor Redelonghi je že dolgo v Energetiki Ljubljana. Takoj po končanem študiju na strojni fakulteti se je zaposlil v projektivnem oddelku – in po sistemu »prišel - videl - ostal« je tam še danes. Takoj so ga vključili v inventurno komisijo, ki je za marsikoga nujno zlo – le za pozitivnega Gregorja ne, saj je takoj spoznal tudi vse ostale sodelavce; to se mu je zdelo super, simpatično pove. Gregor ugotavlja, da je s podjetjem, ki mu je zvest že 20 let, kar nekako skupaj rasel... Med tem ko se je Energetika razvijala in širila dejavnost ter ji je rasel ugled, si je on nabiral izkušnje in znanje.

Vmes si je ustvaril tudi družino in mnoge prijateljske vezi s sodelavci v kolektivu – vse so še danes pristne in močne. Kot član skupine, ki pripravlja Tehnične zahteve za plin, je sodeloval pri zasnovi in načrtovanju, oz. vpegljavi marsikatero tehnološke novosti. Čeprav se je med njegovim službovanjem zamenjalo kar nekaj direktorjev in vodij ter izvedlo tudi že kar nekaj reorganizacij, v tem Gregor ne vidi slabega, saj pravi, da se je potrebno spremembam prilagoditi – in v preteklosti so se na vse kar uspešno.

Delo projektanta je Gregorju zelo všeč. Dinamična narava načrtovanja in interdisciplinarnost projektov zahteva sodelovanje strokovnjakov različnih strok, kar mu zelo odgovarja, saj ima rad delo v timu in z različnimi ljudmi. Gregorju se v zadnjem času zdi, da zaradi sodobnega načina dela ljudje premalo osebno komunicirajo. Po njegovih izkušnjah se še vedno najlažje dogovori ali razreši na sestankih »v živo«, oz. na terenu.

Gregor ocenjuje prihodnost podjetja zopet pozitivno: »Mislim, da je sedanja začrtana pot tista prava, ki bo v prihodnosti obdržala in še izboljšala ugled in strokovnost podjetja. Hitrim spremembam zahtev trga energije in novim tehnologijam se bo potrebno prilagoditi z vlaganjem v znanje in razvoj. S prijazno spodbudo zaposlenim pa se bo zagotovilo občutek pripadnosti in povezanosti s podjetjem.«

10 let

Špela Koželj

Špela je v Energetiki Ljubljana 10 let, od vsega začetka dela v oddelku Kataster. Čeprav ima za sabo že precej delovnih izkušenj že od prej, med drugim je imela tudi svoj s.p., ostaja Špela skromna in še naprej pridna. Rada dela na terenu in ne prenese monotone. Sploh ji njeno trenutno dela ustreza, ker je vsakega po malo - včasih teren, včasih v pisarni...

Če primerja svoje delovne izkušnje, opaža prednosti in slabosti med delom v majhnem ali velikem podjetju: včasih je delala sama, zdaj dela v skupini. To je sicer bolje, a včasih zaradi komunikacije in organizacije težje – ni vse delo odvisno samo od tebe, pač pa tudi od drugih...

Zadnje dekade, odkar je v Energetiki, se spominja z veseljem: dokončala je študij, ob delu spoznala moža, povečala družino. Hvalježna je, da je zaposlena v urejeni in stabilni organizaciji, ceni svoje sodelavce.

Tudi prihodnost ne skrbi naše pozitivne in prizemljene Štajerke: čeprav je že okusila tudi negotove čase, o današnji krizi ali prihodnosti ne razmišlja preveč.

Raje poprime za delo in naredi hitro tisto, kar je potrebno – kot pravi, se vse ostalo potem že nekako uredi.

Karmen Drobnič

Karmen je nenavadno dekle: ker je bolj drobne postave, deluje krhko, a je to daleč od resnice. Ko jo srečaš na poti na teren, kamor se odpravlja v takšnih in drugačnih pogojih, ti kaj hitro postane jasno, da je iz pravega testa za poklic in okolje, kjer dela. Z njo smo poklepetali ob njeni 10-letnici v družbi in povedala nam je, da je v Energetiki Ljubljana pričela kot pripravnik v oddelku Kataster – tam se je torej njena karierna pot pričela in tam še vedno poteka. Teh dolgih in obenem kratkih 10 let je minilo zelo hitro, tudi zato, ker je vmes povečala družino še za dva člana in je bila odsotna zaradi poročniških dopustov. Karmen je navdušena nad tem, da ima terensko delo, ustreza ji tudi to, da dela po potrebi v pisarni. Veseli jo razgibanost dela, ki poteka v različnih okoljih, pa tudi to, da dela v timu. Ko smo jo povprašali, kako vidi svoje sodelavce, je povedala same lepe stvari: da je delo v manjšem oddelku geometrov prijetno, da se imajo dobro; da

učinkovito sodelujejo in si med seboj pomagajo. Dodatna prednost je tudi, da imajo šefa, ki je razumevajoč in jih podpira – to pa tudi pomaga k dobremu vzdušju v ekipi...

Karmen si za prihodnost želi, da bi se stanje v gradbeništvu počasi vrnilo na normalne poti in da bi bilo dovolj dela za nove generacije. Obenem še dodaja, da to pomeni tudi napredek za dejavnost, kjer dela: če bo dela dovolj, bodo tudi te službe na dobri poti, da se obdržijo in sledijo novim tehnologijam, ki so prisotne v gradbeništvu in so pomembne tudi za Energetiko Ljubljana.

Med jubilanti v obdobju julij - september 2014 so tudi Karol Stopar iz Laboratorija za goriva, Franci Zadobovšek iz Službe za avtomatiko, regulacije in meritve in Danijel Jelačič iz Službe strojnega vzdrževanja, ki obeležujejo 30 let dela v tej družbi, ter Dušan Svetek iz Službe elektro vzdrževanja, ki praznuje 20-letni jubilej.

Vsem jubilantom iskreno čestitamo.

UPOKOJENCI

V obdobju julij - september 2014 so se upokojili **Ibrahim Rizvić**, ključavničar v Sektorju za vzdrževanje; **Peter Križnik**, tehnolog specialist v Sektorju za proizvodnjo toplote in elektrike; **Janez Setnikar**, vzdrževalec sistema distribucije plina v Sektorju za distribucijo plina; **Branko Kosi**, upravljavec sistema daljinskega ogrevanja v Sektorju za proizvodnjo toplote in elektrike, in **Josip Naranda**, strojnik na deponiji premoga v Sektorju za proizvodnjo toplote in elektrike.

Vsem se zahvaljujemo za prizadevnost in jim na novi poti želimo čim več kakovostno preživetega časa.

	AVTOR: JOŽE BERDON	AMERIŠKA FILMSKA IGRALKA (DEMI)	VEDER POGLED NA PRI- HODNOST	TEGA LETA	NOVITETA	JAPONSKI POLITIK (HIRO- BUMI)	PRODAJALNE ZA KULTURNE DOBRINE	KRIŽANKE BISTRILJO PAMET!	TKALEC VOLNE- NEGA BLAGA	ANTON TROST	SPRETEN ČLOVEK	MESTECE PRI ZADRU	MEHKA KOVINA	MEŽNAR (KNUŽNO)	POGOJNI VEZNIK, ČE
	VAS PRI VRANSKEM STROJ ZA TROSENJE						INDIJANCI V PERUJU	CEVKA V PLJUČIH							
								NEBESNI POJAV							
								POPEVKAR (RAFKO)							
ZNANA CELJSKA DRUŽINA				KRAJ PRI CELJU						KOŠARKAR KNEGO					
				VRATA V PLOTU						BOMBAŽNA TKANINA					
LESENA SKLEDA						KAMEN ARAGONIT (LJUDSKO)						IVAN KOS			LJUBKO- VALNO ŽENSKO IME
SPOROČI- LO PREKO MOBIL- NIKA						VELIKAN						PEVEC COCKER			
						ŠPORTNI KLUB IZ MADRIDA						ZNAK ZA GLAS			
RIMSKA ŠESTICA		HRVAŠKI POLOTOK						MLADIČ PTICE UJEDE					VALENTIN VODNIK		
		TOVARNA V SISKU						PRHA					ALFRED (KRAJŠE)		
ELIZABETA (KRAJŠE)						NEMŠKA SMUČARKA (MARTINA)				MALI ZASLON (MNOŽINA)					
						ISTI ČRKI				SELEN					
KNJI- ŽEVNIK VIPOTNIK				VESLAČ V LAHKEM ČOLNU							POZIV, APEL				
											SOSEDA ČRKE P				
REKA, KI TEČE SKOZI ANGLEŠKO MESTO CAMBRIDGE				KOVAŠKO ORODJE						ŽENSKO IME, RAFAELA					

Nagradni sklad: 1. nagrada 63 €, 2. nagrada 42 €, 3. nagrada 21 €

Prosimo, da pošiljate le en izvod gesla za posamezno križanko, ker bomo v nasprotnem primeru izločili vsa ponovljena imena.

Ime in priimek

Naslov

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Geslo

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Nagrajenci iz 42. številke:

63 € prejme **Marjan Pirnat**
42 € prejme **Matjaž Kosec**
21 € prejme **Danijel Jelačič**

Pravico do žrebanja imajo samo zaposleni v Energetiki Ljubljana. Pri žrebanju bomo upoštevali le en izvod rešene križanke na posameznika. Nagradni kupon z vpisanim geslom oddajte v nabiralnik časopisa do 15. 11. 2014.

■ SVET DELAVCEV

Tudi bogovi jočejo

BOŠTJAN KOCIJAN, PREDSEDNIK SVETA DELAVCEV ENOTE TE-TOL

Med nenavadno mokrim poletjem smo imeli nove državnozbornske volitve. Slovenija postaja na političnem področju resnično nekaj posebnega. Na hitro se ustanavljajo nove stranke, politiki bežijo iz ene v drugo politično opcijo zgolj po presoji večjih možnosti nadaljnjega bivanja v udobnem parlamentarnem ali drugem dobro plačanem sedežu. To, da so že bolj podobni kameleonom kot ljudem, nikogar preveč ne moti – celo volivcev ne. In medtem, ko pravnomočno obsojeni ne izpolnjujejo pogojev za delovno mesto čistilke v vrtcu ali šoli, so jim na široko odprta vrata v parlament?! Od ob osamosvojitvi obljubljeni »druge Švice« pa ni (p)ostalo nič! In kot da vse to še ne bi bilo dovolj, nekateri ponujajo kot svoje temeljne usmeritve socialne kapice, fleksibilnost trga dela,... Kar je še posebej nenavadno – te predloge so podali ljudje, katerih ideologija naj bi slonela na krščanstvu in njegovih (temeljnih) vrednotah. Katerih vrednotah? Če bi količkaj poznali, spoštovali in upoštevali nauke, za katerimi se sicer skrivajo, bi hitro uvideli, da vozijo po popolnoma napačni strani ceste.

In potem se čudimo mokremu poletju? Tudi Bog joče, ko vidi, kakšni »farizeji*« zastopajo njegovo kraljestvo na Zemlji.

Najbolj aktualna tema v enoti TE-TOL so bila vsekakor pogajanja sindikata v zvezi z neizplačanimi obveznostmi družbe do zaposlenih v preteklih letih. Rezultat pogajanj je kompromis, ki je po eni strani dober, po drugi strani pa tudi delno zaskrbljujoč. Vsekakor je sindikat verjetno naredil največ, kar je lahko v tej fazi in gre zato sindikatu ter njegovemu predsedniku, ki je pogajanja vodil, vsa pohvala. Problematično se mi zdi predvsem,

da bi kršenje obveznosti iz pogodb lahko postala stalna praksa delodajalca izključno iz razloga, ker bi se lastniku oziroma delodajalcu to izplačalo (namesto izplačila v skladu s pogodbo si kasneje v pogajanjih izbori skoraj polovico nižje izplačilo z nekajletnim zamikom brez obresti). Upamo lahko, da je šlo v teh primerih zgolj za »napako v korakih« in bo naša – sedaj razširjena – družba v bodoče ohranila ter še dodatno utrdila status dobrega delodajalca.

Ponovno izpostavljeni pereč problem prenizkih cen električne energije na trgu je že skorajda preveč enolično. Je pa zanimivo, da lahko električno energijo po trenutni ceni na trgu z dobičkom proizvajajo le hidroelektrarne – navajajo sicer, da naj bi bila lahko tudi lastna cena proizvedene električne energije iz nukleark nižja od trenutne vrednosti elektrike na trgu, a v tako predstavljenih lastnih cenah praviloma niso zajeti stroški razgradnje objekta in skladiščenja odpadkov. In če je temu tako – kako je možno, da cena električne energije tako trdovratno vztraja pri tako nizkih vrednostih? Delež proizvedene elektrike iz hidroelektrarn je v svetovnem merilu slabih 20 % (v Sloveniji cca. 30 %). Torej se dobrih 80 % elektrike proizvaja brez dobička oziroma z izgubo! Ali so v ozadju kakšni drugi interesi, npr. interesi finančno in energetsko močnih držav? »Teorija zarotek: Energetsko in finančno močne države financirajo umetno vzdrževanje nizkih cen elektrike na trgu, s tem prisilijo finančno šibkejšo državo, da ne vlagajo v razvoj in izgradnjo novih energetskih objektov (ker se pri takih cenah »nič ne izplača«), nato pa bodo ob deficitu elektrike na trgu sprostili cene, ki bi

Boštjan Kocijan

lahko poletele v nebo, hkrati pa bi se zaradi nenadne množične potrebe po investiranju v izgradnjo novih energetskih objektov dvignile tudi cene teh storitev. Manjkajočo elektriko in gradnjo energetskih objektov pa bi potem nudile prav tiste države, ki trenutno sofinancirajo vzdrževanje nizke cene elektrike na tržišču ter tako ne samo dobile denar nazaj temveč tudi mastno zaslužile? Ah ... znanstvena fantastika?! Preprosto nemogoče je, da bi bilo lahko toliko strokovnjakov ter politikov tako naivnih in kratkovidnih. Ali pač?

Kako bo z investicijami v nadaljevanje so-proizvodnje toplote in elektrike v Energetiki Ljubljana? Ali bo prišlo do ustrezne investicije in to pravočasno? Kaj bo naredil lastnik in kaj bo naredila država, je odvisno predvsem od »dioptrije« tistih, ki o tem odločajo. Ali bo kdo čudežno spregledal, ali pa bo slepec vodil slepe ... Vsekakor upam, da se bo kljub vsem slabim izkušnjam iz preteklosti vendarle obrnil nov list in se bo pričelo s konkretnimi koraki stopati v pravo smer. Sicer, Bog nam pomagaj – »farizejem« in vsem ostalim.

MEGAWAT

* farizej - 1. pri starih Judih pripadnik verske sekte, ki je pretirano strogo razlagala verske predpise: farizeji in saduceji; lažna pobožnost farizejev 2. slabš. hinavec, licemerec: ne bodimo farizeji

Pa ga imamo...

... novo ime in logotip namreč. Športno kulturno društvo TE-TOL je na pobudo članstva na svojem rednem občnem zboru v maju 2014 z dopolnitvijo imena rahlo izpostavilo povezanost z energetiko tudi v imenu in po registracijski proceduri pri Upravi enoti Ljubljana konec julija 2014 tudi pravno formalno postalo »Športno kulturno društvo Energetika TE-TOL«. Ob tej priložnosti smo ubili dve muhi na en mah in opravili še potrebno novelacijo Statuta društva. Registrirano imamo tudi kratko ime društva, ki se glasi »Društvo Energetika TE-TOL«, ker mora imeti

društvo skladno z zakonom o društvih tako v imenu kot v kratkem imenu besedo »društvo«, s katero izpostavi, da je organizirano kot društvo. V pogovornem jeziku bomo seveda še naprej radi uporabljali kratico ŠKD Energetika TE-TOL, v pravnem prometu (računi, žig, dopisi), pa je potrebno uporabiti uradno polno ali kratko ime društva. Ostali podatki društva, to je sedež društva, davčna številka, pa tudi izvršni in nadzorni odbor ostajajo isti. Število članstva pa raste. V zadnjem letu se nam je pridružilo že vsaj 40 »energetikov«.

H.J.

■ ČLEN V VERIGI

Člen v verigi Francka Gašperlin Skodlar

Moški svet je prijeten svet

POGOVARJALA SEM SE RECHELLE NARAT

Francko Gašperlin Skodlar poznam že dolgo.. Je pristna in direktna – tako deluje tudi navzven. Med pogovorom te gleda naravnost v oči in odkrito govori o vsem, o čemer nanese pogovor. Ker smo se želeli pogovoriti z njo o njenem delu in jo predstaviti, smo v razgovoru izvedeli, da se v njej skriva še veliko drugega...

Francka, kako bi se opisala? To me zanima zato, da vidim, če bi se enako kot bi te opisala jaz...

No, če bi se morala opisati, bi rekla, da sem predvsem vsestranska. Vse me zanima... Tudi če naletim na neznano področje, ki me zanima, bom o tem želela vse izvedeti in to do konca raziskati. Proučila bom do poptankosti, ni mi žal časa za to. Res me zanima prav vse. No, samo politika in zgodovina me ne preveč... Politika le toliko, da vem, kaj se dogaja. A vse ostalo, kar lahko pride z njo, kot na primer tudi razna podtikanja in druge slabe stvari – ne, za to pa res nočem zapravljati časa.

Kaj je tvoje delovno mesto, si nadzornica, če se ne motim... Kaj to pomeni?

Ja, sem nadzornica, točen naziv pa je: Koordinator za varnost in zdravje pri delu v pripravljalni fazi in fazi izvajanja projekta. To delovno mesto vključuje delovne naloge s področja nadzora varnosti izvajalcev pri gradbenih, strojnih in elektro delih, kar pomeni, da sem zadolžena za preverjanje varnosti na gradbiščih, če izvajalci uporabljajo vsa predpisana delovna sredstva in opremo za zaščito sebe in drugih. V tej vlogi smo torej terenci, kot se reče – skrbimo namreč za vse ekipe na vseh gradbenih področjih oziroma investicijah Energetike Ljubljana.

V moj okvir sodi tudi izdelava varnostnih načrtov za vročevode in priprava obračunskih nalogov za izvedene plinske priključke.

Kako poteka tvoj vsakdanji delovni dan – med in po ogrevalni sezoni?

Naš delovnik je bolj odvisen od vremenskih pogojev, kot od tega, ali je ogrevalna sezona v teku... Lani je bila zima mila oziroma pretežni del brez snega, zato so se dela na gradbiščih vseskozi izvajala, skorajda ni bilo prekinitiv. Delovnik nadzornika-koordinatorja je sicer kar pester: vsi smo skupaj v isti pisarni zjutraj; ko dobimo projekt, se dogovorimo o vsem na prvem koordinacijskem

Francka Gašperlin Skodlar

sestanku. Potem sledi primopredaja dokumentacije in dogovor z izvajalci o poteku in nadzoru projekta – sklene se sporazum o tem. In potem nadzorniki izvajamo svojo nalogo – nadzorujemo gradbišče. Ne nujno vsak dan vsakega, seveda pa zelo pogosto. Glede na zahtevnost in obseg del je od tega odvisna tudi frekvenca ogleda terena...

Ima tvoj poklic kakšno specifiko v primerjavi z ostalimi v Energetiki Ljubljana?

Verjetno ima. Za opravljanje tega dela moraš pridobiti licenco za koordinatorja za varnost in zdravje v fazi I in II. Opraviti moraš strokovni izpit, da dobiš licenco, poleg tega se moraš dodatno usposabljanje. Morda bi omenila še to, da je razlika tudi pri delitvi odgovornosti za izvajanje dela: družba z opravljanjem moje delovne naloge nima nič, razen tega, da te imenuje. Koordinator je prvi odgovoren za svoje gradbišče in je osebno odgovoren. Ni družba odgovorna, kot je to navadno. Zato je to delo res zahtevno in odgovorno – odločitev o kontroli gradbišča pa odvisna od lastne presoje – ta izhaja pa seveda iz zahtevnosti del. Če izvajalci ne sledijo navodilom nadzornika, se lahko obrne na inšpekcijo, ki pripomore, da izvajalci sledijo ukrepom koordinatorja, ki jih morda kdo ne upošteva. Moram priznati, da sem se v teh letih že precej naučila in kar intuitivno slutim vnaprej, s katerim izvajalcem bi lahko bile težave zaradi neupoštevanja navodil.

Težak poklic opravljaš... Verjetno imaš tudi kakšno slabo izkušnjo, se je zgodila kakšna nesreča? Ni res, da so pri gradbenih delih poškodbe, celo smrt lahko že vnaprej predvidene pri gradbenem projektu?

Res je kar naporno, predvsem zaradi odgovornosti. In tudi težko, ko se kaj zgodi... Kot na primer ob delih v Slapah. Tam, kjer je bilo gradbišče, se je udeleženec v prometu smrtno poškodoval, ker je zapeljal v jarek... Že novica, da je nekdo umrl, je grozna – še bolj pretresljivo pa je, da smo morali priti taksaj na lokacijo vsi izvajalci, si ogledati stanje, ponesrečenca... Na licu mesta se namreč preveri, kaj se je sploh zgodilo; pregled varnostnih načrtov, prometne ureditve, znakov in označb, knjigo ukrepov... Že to je dovolj stresno. In četudi nisi osebno kriv, da si sam vodil postopek in delo, tako kot je bilo treba – je to že dovolj veliko breme.

Ali lahko funkcioniraš kot ženska na bolj moškem področju dela? Ti to koristi ali ti je v škodo?

Moški svet je prijeten svet (se nasmehne). Res je, da te na začetku lahko gledajo kot osebo z drugega planeta, npr. z Venerre, ki nima mesta na planetu Mars, saj ne more imeti pojma... Tehnične zadeve so pač njihovo področje. Moraš se dokazati, da te sprejmejo v svojo sredino in te upoštevajo tudi profesionalno. Ampak potem, ko te sprejmejo, te sprejmejo v celoti – kot osebo. Postaneš enak njim – in te pravice ti nikoli ne kratijo. Pri ženskah pa je lahko to odvisno od njihovega razpoloženja, vremena... (smeh)

Ženski svet dobro poznaš, saj imaš še dve sestri... zato še toliko bolj čudi, da si šla v izrazito moški svet...

Nekako me je to začelo zanimati zaradi očeta. On je bil najprej veterinar, potem pa je postal obrtnik, imel je kovinoplastiko. Cele dneve sem lahko preživela pri njem in se nisem dolgočasila, pustil mi je namreč

vse – med drugim zelo kmalu tudi vožnjo: motorja, traktorja in celo tovornjaka. In tako sem dobila veselje... Zato sem tudi zaključila srednjo strojno šolo in nadaljevala v tej smeri – na Fakulteti za strojništvo.

Iz tega zemeljskega sveta te je pa vseeno vleklo in potegnilo v višave... Mi lahko poveš kaj o tem?

Ja, ko sem se vpisala na fakulteto, sem ob prijavi v referatu videla, da vpisujejo tudi na smer »aviatika«. Ko sem referentko povprašala o tem, je odmahnila z roko, češ: za vpis je prvi pogoj, da nisi ženska. No, letala so me zanimala vseeno še naprej in mnogo let kasneje sem ob priložnosti na Bledu, v Lescah lahko izživela tudi te sanje. Vpisala sem se v tečaj in res poletela v nebo. Čeprav sem ženska... (smeh) Za mano je 70 ur naleta – zaradi družine oziroma tako časa in denarja, pa to ni hobi, s katerim bi se lahko ukvarjala več, kot bi si želela.

Spominjaš me na kolaž... Toliko različnih Franck se skriva v tebi – tudi umetnica si. Kako si pa našla ta del sebe?

Sem res bolj kreativne sorte – tako sem slučajno odkrila tudi to svojo plat. Ni bilo dneva, da z mojima hčerkama ne bi česa izdelovala... Potem me je zamikalo, da bi delala še nekaj zase. In vpisala sem se v slikarski tečaj. In vaja dela mojstra, mojster dela vajo – tako nastajajo slike. Ob tem je moj največji motivator in kritik moj Jože, ki to še dodatno spodbuja. Tako, da sem naredila že dovolj materiala in sem na pobudo sodelavca Borisa Šorca skupaj z njim pripravila slike za ogled in jih pokazala lani na razstavi v Energetiki Ljubljana.

Omenila si Jožeta, ki ga v Energetiki poznamo, saj je naš sodelavec. Je celo tvoj tesni sodelavec – prav tako nadzornik. Kako pa to funkcionira – skupaj celo dopoldne, skupaj celo popoldne?

Meni to zelo ustreza, z Jožetom se lepo dopolnjujeva. Celó bolje mi je, ko sva veliko skupaj – če ne bi bila, mi to ne bi bilo všeč. Kot sem omenila, me zelo spodbuja pri vsaki stvari, imava iste interese in sva oba ravno prav entuziasta, da sva pripravljena uživati v življenju v tistem, kar pač ponudi. Glede tega sva si podobna in nič ne moti, da sva sodelavca.

Kaj je tvoja prva misel, ko se zbudiš – in zadnja, preden zaspiš? Imaš kakšen moto v življenju?

Nimam mota v življenju. Sem kar sama svoj moto. Tisto, kar me navdihne in si želim storiti, kar takoj naredim. Ne zapravljam časa. Moja zadnja misel zvečer je: ali bom dobro spala. In prva: a sem se morala že zbuditi... Tako pač je, ko imaš otroke in ti spanja vedno primanjkuje.

■ ŠKD PREDSTAVLJA

Vsi paradoksi dežja ali od nostalgije do (potencialne) tradicije (poenostavljeno beri: (Prvi) športni dan na Neretvi)

ZA VAS VESTNO ZABELEŽIL IN V RAČUNALNIK SPRAVIL HERMAN JANEŽ, FOTO NACE ©

Nostalgija ali pa ne... Časi nekdanje Jugoslavije, bratstva in enotnosti, Titove štafete, samoupravljanja, čevapčičev, olimpijskih iger in Vučka, kulturnih nanizank, kot je bila Walter brani Sarajevo, ali pa prav tako nesmrtnega benda Bjelo dugme. Športni dan na Neretvi se je napovedoval kot splet kulinarike, zgodovine, kulturnih in naravnih znamenitosti, pogleda v etnološko dediščino in predvsem (ja, vemo, čisto na konec smo ga postavili) raftinga. A ste do tukaj »tudi vi že not' padli?«. Ja, seveda. Ko poslušas napovednik iz reklam, t.i. »demo varianto«, postaneš zelo zagret. In potem še kakšen od »poznavalcev« pritrjuje, da je res super. In potem?

Iz demo verzije v dež, veliko dežja

Ja, tole »demo« verzijo iz napovednika je potrebno preizkusiti v praksi. Ta pa se ne začne 20. septembra ob eni uri zjutraj. Ne, ne. Začne se, ko pride predsednik 10 dni pred odhodom z napovedjo, da bo na tisti zanimivi vikend padal dež. Še posebej pa bo padal ravno na planirani dan raftinga. Ja, kako pa to ve, se sprašujete? Internet je včasih res zlodej. Krizni štab ugotovi, da 10 dni prej pa res še ne zadenejo napovedi in mi lahko odgovemo tudi 3 dni prej, a ne? In potem se dogaja naprej: ko je pet dni pred »dnevom D« še vedno napovedan dež, pa štiri dni pred njim tudi, pa tri dni, pa ... Ko si končno rečemo: A smo športniki ali kaj?

In se odločimo: rafting bo v soboto, ker na ta dan dež ni napovedan. No, vsaj ne v vseh napovedih.

In se začnejo priprave na pot: kako, po kateri poti, kdaj: spodnji, zgornji, jadranski,... preračunavamo vse variante, a nobena ne pokaže manj kot osem ur. Kaj pa zdaj? Zglejda, da bomo morali štartati bolj »včeraj kot pa jutri... Krizni štab se odloča in »cenka«. Gremo ob pol treh. Ne, ob enih. Gremo ob pol dveh. Ne, ob enih. In gremo kot reče predsednik: ob enih. Zjutraj. Po poti, ki jo neki »Michelin« ocenjuje na malo čez 8 ur, mi pa upamo na vsaj manj kot 11. Za čuda krenemo s Toplarniške samo z akademskih 5 minut, ker traja, da na seznamu najdemo vse prisotne udeležence. In že do Grosuplja nas fino namoči. Dež seveda. Le kako smo gledali napoved? Dež? Danes? Pot nas hitro pelje do Zagreba, Slavonskega Broda, Zenice s par kratkimi postanki. In brez dežja. Pohvalno. Razgovori se tudi naš neuradni vodič, ki mu gre vodenje tudi kot predsedniku kar od rok. In vmes še dopusti, da primerjamo visoko kroniko in visoške »bosanske« piramide. Si mislite: »Bosanci« in piramide? In tako naprej po novi avtocesti od Zenice do Sarajeva, pa spet naprej po »dolenjki« do Konjica, kjer še zadnji postanek in ... dež?! Saj ta se samo malo heca, a ne? In iz Konjica v hrib in spet navzdol do Boračkega jezera in še malo naprej po ozki cesti, v t.i. »saj poznate izraz«, ko sta šoferja že malce prestrašena, če nismo morda »falili«, vodič pa se spreneveda »kaj

pa jaz vem, sem bil samo enkrat tukaj«. In spet naprej v hrib, po ozki cesti s 180 stopinjskimi ovinki, pa še malo navzdol. Do cilja. Do Hitka in Glavatičevega. In tam megla. Oblaki. Pa dež. Vedno več dežja. Kaj pa zdaj? Hitko kot poznavalec – »možemo mi to, nije to ništa«.

Ludi Slovenci

Mi se pa vseeno gledamo. Saj je res, da si na pravem raftingu moker... Pa če je dež ali pa če ga ni. Ampak če je dež, si moker še od dežja. Kaj pa mráz? Pa še neopren ima odrezane rokave? Kaj zdaj? Ponovna mantra: A smo športniki al' kaj? Ja no, smo, ampak mi smo planirali, da bo danes sonce, ko pa pogledamo ven, pa lije. Včasih bolj, včasih manj. Če smo čisto pošteni, se naklepno za rafting v takšnem vremenu ne bi odločili, ampak ker smo že tukaj, po nekih desetih urah vožnje... Pa gremo, no. In se zbašemo v tri rafte, četrtega pa napolnijo naključni turisti, ki jih prepričajo »ludi Slovenci«. Dež pada, reka je, kakor pravijo skiperji, srednje visoka, ne hudo deroča, mi pa raftamo. Dež še vedno pada, mi raftamo, vmes se bliska in mi raftamo. A ja, nekateri smo vmes tudi veslali, nekateri so veslali malo manj, nekateri so vmes še malo šminkirali, malo smo pa veslali tudi vsi skupaj. In ja, dež je padal, če še nismo omenili. Kanjone in okolico reke smo tudi opazovali. Na koncu smo ugotovili, da sicer malo manj, kot bi jo lahko, ampak je to lahko razlog, da pridemo še enkrat. In ker je padal dež, je priložnost, da naslednji spust opravimo, ko bo sonce.... In veslamo naprej. Ker nekateri to počnejo malo manj ali slabše kot želi skiper, se kdaj pa kdaj tudi zaletimo. Mogoče enkrat tudi na malo nevarnejši način. In spet veslamo. Najbolj zagreti bi bili radi že na cilju pričakovano triurne pustolovščine. Seveda to po petnajstih minutah še ni mogoče. In tudi ne po eni uri. Saj vendar mora trajati tri ure. In mi še vedno veslamo. In dež tudi še vedno pada, a manj, čedalje manj... to! Začnemo gledati tudi malo naokrog po kanjonu, naravi, Titovem bunkerju (seveda ga ne vidimo, ker je dobro zamaskiran). Dež neha padati. In mi pridemo na cilj. No, se bomo vsaj preoblekli na suhem. Kako, po dveh urah smo dol? Skiper preverja uro. Se mu je pokvarila? Ne, ampak v dveh urah ni pa še nihče prišel »dol«. »Ti ludi Slovenci.« In potem obvezno zdravilo proti prehladu, pa pot nazaj v »bazo«, kjer sledi »kočerja«, še pred njo pa film. O čem že? O raftingu seveda. In to s presenetljivo znanimi obrazi. Ja, Nace se je potrudil in uro po povratku smo imeli tako »kočerjo« kot film o naši avanturi na Neretvi (slišim, da ima že precej zadetkov). Sledi kratko druženje, saj gremo »pravi« športniki spat že ob osmih. Smo pač omagali ob čakanju na pite. Eni so pa še malo potegnili. In potem po temi dolgo v noč tavalu do prenočišča. Mora biti kar hudo, ko ne vidiš, kako do »doma«. Zaradi teme, da ne bo pomote.

Takoj po...

Vučko '14

Zjutraj nas namesto petelina zbudi vestni predsednik - samo, da nismo čisto prepričani, koga je dejansko budil. In on tudi ne. Malenkost, če je pri tem vse zbudil. Hitro na zajtrk in potem v Sarajevo!!! Kako? Kaj pa Mostar, se čudijo nekateri... Ali nismo včeraj glasovali ZA Mostar? Seveda smo. Pa ne samo enkrat. Ampak kalkulacija pravi, da z Mostarjem pridemo nazaj enkrat v ponedeljek ponoči. To pa vseeno ne gre. In tako po zajtrku ene dve, tri skupinske (ja, slike), pa na pot. Gor in dol po ozki cesti ven iz t.i. »vu....«, v dobri uri najprej do Konjica in naprej v Sarajevo. In sonce se kaže. Bolj ko gremo k Sarajevu, bolj se kaže sonce. Kako? Kaj pa dež? Danes bi pa ja moralo deževati. Na vstopu v Sarajevo nas čaka Jasmin, naš »lokalec«. In potem čez Ilidžo, Lukavico, Grabovo in čez kaj še vemo vse, in to do hiše Kolarjevih, kjer je bil en konec tunela, ki je mnogim pomenil pot v rešitev, v svobodo, med obleganjem Sarajeva v letih 1992-1995. In nato naprej do Avaza, pa gor v 36. nadstropje in 360 stopinjski pogled »od zgoraj«. Sarajevo je zanimivo mesto. V dolini v glavnem bloki, stolpnice, pa ne preveč nagnete, na okoliških gričkih pa v glavnem hiške. V centru pa kraljuje – ameriška ambasada, seveda. Z vrha Avaza je zanimiv pogled. Se spleča. Tudi ko kakšnega potnika v panoramskem dvigalu malo stisne, ko ugotovi, da do »tja dol« je pa kar visoko. In priznamo, da z vstopnino tu niti ne pretiravajo. Sledi obvezna Baščaršija, z »radnjami« (Slovenci imamo ekstra popuste, če verjamete), pa »burekdžinicami«, »čevapdžinicami«, Begovo džamijo, židovsko sinagogo, rimo-katoliško katedralo, atentatnim mestom Gavriila Principa, pa s ščepcem dežja, »deset u pol«, »pito zeljanico«, »pito krompirušo«, pa tistim sarajevskim p...., halvo, želejem in uro, ko sledi povratek domov.

Naši, vaši, njihovi – klinc, vse to smo mi

Zgodbe naših in njihovih - ne, tu ne bomo pogrevali, ker nam je znana že iz bližnje okolice, lahko pa mirno potrdimo, da je še kako prisotna. Zanimivo, kajne? Tu in tam enaka zgodba. In spet nazaj čez Zenico do Bosanskega Broda po brezhibnem sončnem vremenu. A kje je Slavonski Brod? Tam čez. Pa ena ura in pol je med Bosanskim in Slavonskim Brodom. Čudno. »Mišelin« pravi, da sta kraja kakšen kilometer narazen. Ne tokrat niso krivi Bosanci, ki jo pregovorno zmeraj kaj zagodejo. Ja, no, malo. Vsi bi radi v Evropo. In to v nedeljo zvečer. A če smo iskreni, tudi prej nas, Slovencev, se je tam gnetlo. Pa Hrvati so tudi malo čudni. Kar ne znajo hitro spustit v Evropo. In tako se je predvideni prihod v Ljubljano malo zavlekel. Ni bilo ravno zvečer, ampak ob znani, eni uri zjutraj. Po točno, ampak res točno 48 urah. In vtis? Ja, če si ga ob tem branju še niste ustvarili, potem vam pa res ni pomoči. Govori pa se, da če bodo donatorji še pripravljene ŠKD-ju primakniti kakšen evro, konvertibilno marko ali dolar, bi bil pa lahko tudi športni dan naslednja leta tradicionalen. In ja, z raftingom v dežju ni čisto nič narobe. Samo tradicija je, da si ga ne privoščimo. Še en paradoks »tradicionalnosti«.

MEGAT

Prej, nekje vmes in najbrž še kje proti koncu

ULOVITE PRIHRANKE ŽE TO ZIMO!

0,3291*
EUR/Sm³

**Pred zimo spet
znižujemo cene
za naše zveste
odjemalce.**

OD 36 DO 108 EUR PRIHRANKA**

Mojplín+

* Cena je brez DDV in dajatev. Akcija traja 12 mesecev, prijave so mogoče od 1. 10. 2014 do 31. 12. 2014.

** Prihranek je izračunan pri zgornji vrednosti letne porabe zemeljskega plina prodajne skupine PS₃ (501 Sm³ - 1500 Sm³) in pri zgornji vrednosti letne porabe zemeljskega plina prodajne skupine PS₅ (2501 Sm³ - 4500 Sm³), na podlagi primerjave s ceno iz uradnega cenika za dobavo zemeljskega plina.

energetika ljubljana

080 2882 www.energetika-lj.si